2026 3

Jėzuitai

Priimti ir atiduoti

Jėzuitai

2026 3

JĖZUITAI
Centrinėje Europoje

Mielieji skaitytojai,

kiekvienas susitikimas palieka pėdsaką, kiekviena bendrystė augina, o patirtis gali tapti dovana, kuria norisi dalytis. Šio numerio paantraštė „Priimti ir atiduoti“ kviečia mąstyti apie gyvenimą kaip nuolatinę dovanų apykaitą – apie tai, ką gauname, ir tai, ką esame kviečiami perduoti kitiems: tikėjimą ir meilę, draugystę ir laiką, dėmesį ir dėkingumą, drąsą ir viltį. Tekstų autoriai pasakoja apie mažus kasdienius stebuklus ir didelius gyvenimo iššūkius. Žurnale susitinka istorijos, patirtys ir dvasiniai atradimai, kuriuos jungia jėzuitiškas siekis ieškoti Dievo visur, augti kartu ir būti dėl kitų. Tikimės, kad čia visi rasite ką nors sau artimo: įkvepiančią istoriją, naują požiūrį, atsakymą į rūpimą klausimą ar mintį, kuri dar ilgai lydės kasdienybėje. Tad kviečiame skaityti, atrasti, nustebti ir leisti būti paliestiems. Galbūt kuris iš pasakojimų taps impulsu ir jūsų kelionėje – labiau pasitikėti, drąsiau veikti, dėkingiau žvelgti į tai, kas duota, ir atpažinti, kad nesame vieni patys.

T. Vidmantas Šimkūnas, SJ

PROVINCIJOJE

1 Tarnystė keičiasi, bendrystė išlieka
3 Dešimt dovanų
21 Grįžau, kur anksčiau nebuvau
33 800 mazgelių
36 Pridėtinė misijos vertė
40 Džiaugiamės ir dėkojame

DVASINGUMAS

7 Jauti, kad esi ne vienas
11 „Priimk, Viešpatie...“
13 Tik atmintis... Ar net atmintis?

PAŠAUKIMAS

15 Šoku ne vienas
24 Esu gavęs gerą dovaną

ISTORIJA

18 Jėzuitas, gelbėjęs gyvybes
28 40 „Karunkos“ paukščių

Vyr. redaktorius
Vidmantas Šimkūnas, SJ

Redaktorė
Jūratė Grabytė

Dailininkė
Jūratė Karašauskienė

Stilistė
Eglė Gudavičienė

Viršelyje – Vilniaus jėzuitų gimnazija ir Šv. Kazimiero bažnyčia. Augusto Didžgalvio nuotr.

T. Vidmantas Šimkūnas, SJ

Tarnystė keičiasi, bendrystė išlieka

Yra vietų, kurios mums, jėzuitams, tampa daugiau nei tarnystės vietomis. Jose per daugelį metų susipina žmonių istorijos, maldos, draugystės, šeimų džiaugsmai ir išgyvenimai. Tokia vieta yra ir Pal. Jurgio Matulaičio lietuvių katalikų misija Lemonte. Čia ne vieną dešimtmetį lietuviai jėzuitai buvo kartu su išeivijos lietuviais – lydėjo juos tikėjimo kelyje, kartu šventė Eucharistiją, klausėsi jų pasakojimų, dalijosi džiaugsmais ir rūpesčiais.

Šiemet ši ilgametė tarnystė keičiasi. Centrinės Europos jėzuitų provincija šiuo metu negali skirti lietuvio jėzuito į Pal. Jurgio Matulaičio misiją. Tai pranešęs provincijolas t. Thomas Hollweckas sakė, kad šis nelengvas sprendimas priimtas po ilgų maldų, apmąstymų ir pasitarimų. Pagrindinė priežastis – mažėjantis jėzuitų skaičius provincijoje, dėl kurio tenka iš naujo įvertinti apaštalinius įsipareigojimus ir galimybes tarnauti.

Ilga bendros kelionės istorija

Čikaga lietuvių sielovadai ypač svarbi tapo pokariu. Po Antrojo pasaulinio karo čia telkėsi gausi lietuvių bendruomenė, 1948 m. buvo įsteigta ir Lietuvos jėzuitų viceprovincija. Jos pirmuoju vadovu tapo t. Jonas Kidykas, įkūręs pirmuosius jėzuitų namus Čikagoje.

Lietuvių katalikų prašymu, 1989 m. Čikagos arkivyskupas kardinolas Josephas Bernardinas įsteigė Pal. Jurgio Matulaičio lietuvių katalikų misiją ir pakvietė lietuvius jėzuitus jai vadovauti. Nuo tada Misija tapo svarbia lietuvių katalikų būrimosi vieta. Lemontas, kuriame įsikūręs ir Pasaulio lietuvių centras, šiandien telkia vieną didžiausių lietuvių bendruomenių Jungtinėse Amerikos Valstijose ir pasaulyje. Čia veikia lituanistinė savaitgalio mokykla, kurioje kasmet mokosi iki 800 mokinių, vyksta intensyvi sielovados, socialinė, kultūrinė veikla. Į Mišias ir įvairius bendruomenės renginius susirenka lietuviai ne tik iš Čikagos priemiesčių, bet ir aplinkinių valstijų.

Misijoje tarnavo daug lietuvių jėzuitų: t. Jonas Kidykas, t. Leonas Zaremba, t. Algirdas Paliokas, t. Antanas Saulaitis, t. Algis Baniulis, t. Vaidas Lukoševičius, t. Artūras Sederevičius. Kiekvienas jų į šią bendruomenę atėjo su savo dovanomis, patirtimi ir tarnystės būdu, tačiau visus siejo tas pats troškimas – būti kartu su žmonėmis ir padėti jiems gyventi tikėjimu.

Pastaruosius dvejus metus misijoje tarnavęs t. Artūras Sederevičius, sugrįžęs į Vilnių sakė: „Esu dėkingas visiems žmonėms, sutiktiems Pal. Jurgio Matulaičio misijoje ir apylinkėse. Per trumpą laiką jie nuoširdžiai priėmė mane: dalijomės vieni

kitų džiaugsmais ir rūpesčiais, lydėjome vieni kitus išgyvendami artimųjų ir draugų, likusių toli tėviškėje, ilgesį. Nors tenka atsisveikinti ir vykti į kitą tarnystės vietą, esu tikras, kad atsiradusi bendrystė išliks.“ Šiuo metu t. Artūras darbuojasi Vilniaus Šv. Kazimiero (jėzuitų) bažnyčios sielovadoje. Tačiau Lemonte praleisti metai, sutikti žmonės ir užsimezgę ryšiai lieka gyvoje jo tarnystės istorijoje. O kartu – ir mūsų, Lietuvos jėzuitų, istorijoje.

Tad šiuo pokyčių metu pirmiausia norisi tarti ačiū Pal. Jurgio Matulaičio misijos žmonėms už ilgametę draugystę, svetingumą ir pasitikėjimą. Ačiū už maldas ir dosnumą, už paramą jėzuitų apaštaliniams darbams Lietuvoje. Ačiū už tai, kad per daugelį metų galėjome būti jūsų bendruomenės dalimi, kartu žengėme tikėjimo keliu, o patirta draugystė labai praturtino visą jėzuitų provinciją.

Tarnystė perduodama, bet ryšys nenutrūksta

Dabar ateina laikas ilgametę jėzuitų tarnystę perduoti. Čikagos arkivyskupija ketina skirti kitą lietuvį kunigą tarnauti Pal. Jurgio Matulaičio misijoje. Tad keičiasi ne pačios Misijos ir ne jos bendruomenės gyvenimas – keičiasi tas, kuris bus kviečiamas ją lydėti. Toks perėjimas primena ir svarbią krikščioniškosios tarnystės tiesą: nė vienas žmogus nėra visiškas šeimininkas to, kas jam patikėta. Tarnaujame tam tikrą laiką, vėliau tarnystę perduodame kitiems. Svarbiausia ne ją išlaikyti, bet būti ištikimiems tam, kam esame pašaukti. Todėl ir šį kartą norime ne tik atsisveikinti, bet ir su dėkingumu pažvelgti į nueitą kelią. Jėzuitų tarnystė Pal. Jurgio Matulaičio misijoje buvo prasmingas ilgo bendro kelio etapas. Tikime, kad tai, kas per tuos metus pasėta, kartu puoselėta, augs ir toliau, nes jau turėjome daugybę progų įsitikinti, kad Misijoje už kiekvienos geros idėjos buvo konkretūs, įsipareigoję, kūrybingi ir atsidavę žmonės.

Pal. Jurgio Matulaičio misijos bendruomenei linkime, kad naujame jos kelio etape nepritrūktų Dievo artumo, vienybės ir pasitikėjimo. O mes, jėzuitai, su dėkingumu nešamės šią brangią bendrą istoriją ir viliamės, kad mūsų keliai dar ne kartą suartės. Lemonte ir toliau veiklą tęs „Baltic Jesuit Advancement Project“, o jo koordinatorė Birutė O’Brien, darbuodamasi ir Pal. Jurgio Matulaičio misijoje, padės mums išlaikyti gražų ir prasmingą ryšį. Žurnalas „Jėzuitai“ ir ateityje pasieks JAV skaitytojus, toliau dalinsimės žiniomis apie mūsų apaštalinius darbus, sumanymus bei planus, skaitysime Misijos savaitraštį, džiaugsimės vieni kitų veikla ir patirtimis. Tegul dabar jau labiau dvasinis ryšys ir toliau stiprins mūsų bendrystę, padės vieniems kitus palaikyti ir kartu auginti tai, kas gera ir prasminga.

Ačiū už bendrą kelionę. Ačiū, kad buvote ir esate mūsų istorijos dalis. Tarnystė keičiasi, bet bendrystė išlieka.

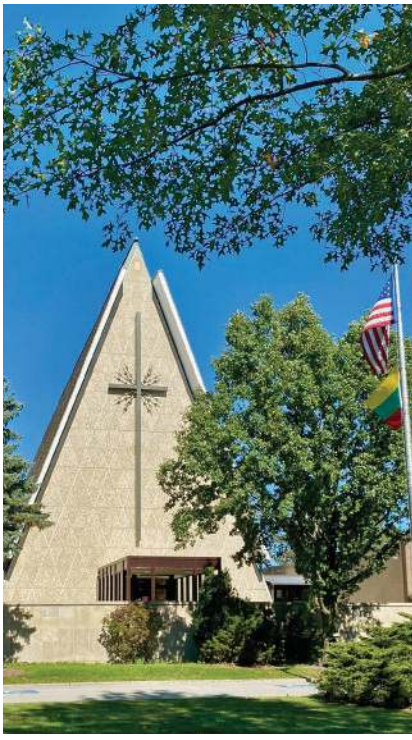

Bažnyčia Lemonte.
Birutės Norvaišaitės O’Brien nuotr.

Dešimt dovanų

Giedrė Statkutė,
Šiaulių jėzuitų mokyklos direktorė

Didžiausia dovana.
Turėti viską, o virš visko – Dievą.

Šiaulių jėzuitų mokyklai – dešimt metų, per kuriuos augo vaikai, mokytojai, šeimos ir pati mokykla. Dešimt metų, per kuriuos mokėmės ne tik mokyti ir mokytis, bet ir būti kartu. Ir kai mums, būnantiems kartu, dešimtmetis jau už nugaros, klausiame: ką per tuos dešimt metų gavome ir ką galime dovanoti?

Taip, mokyklą galima apibūdinti dokumentais, nuolat augančiu mokinių skaičiumi, jų pasiekimais, gražėjančiais pastatais ir pritaikyta aplinka. (Šiuos mokslo metus Šiaulių jėzuitų mokykloje pradėjo daugiau nei 350 mokinių – nuo darželinukų ir lankančių priešmokyklinio ugdymo klases iki šeštokų – ir beveik 40 pedagogų.) Per mūsų gimtadienio šventę tai buvo įvertinta aplodismentais, gražiais žodžiais, puikia nuotaika, apsikabinimais, gėlėmis ir skanėstais – iš tiesų dovanų gavome daug. O atėjus laikui įsivertinti patiems, sustojome ties savo verte ir veiklos tvarumu. Ką dovanojame? Ir ar tai išliks?

Dovanos vaikams.
Galimybė augti, pažinti vientisą pasaulį ir išgyventi pasaulio apstumą.

Kiekvienas vaikas į mokyklą ateina su savo tempu, savo gabumais, savo klausimais ir savo gyvenimo patirtimi. Mokyklos dovana nėra reikalavimas visiems būti vienodiems. Priešingai – tai galimybė augti ir pasiimti iš mokyklos tiek ir taip, kiek ir kaip gali auganti asmenybė. Kaip svarbu mokytojui rūpestį konkrečiu žmogumi nepaversti darbu su abstrakčiu mokiniu. Kartais, ypač patyrus nesėkmę, dėl to alinančiai skaudu. Bet šioje erdvėje, kuri yra vaiko savęs auginimo erdvė, vienintelė gijimo sąlyga – būti būtent prieš tą vaiką, kuris šiuo metu yra prieš mane – tuo paremtas jėzuitiškas dvasingumas ir ugdymas.

Mokykloje gyvenimas nėra suskirstytas į pamokas. Pasaulis nežino, kad dabar prasidėjo matematika, o po jos bus gamtos mokslai. Gamtoje susitinka fizika ir grožis. Literatū-

roje – istorija ir žmogaus klausimai. Mene – kultūra ir tikėjimas. Moksle – smalsumas ir nuostaba. Todėl vaikui dovanojama galimybė pasaulį pažinti ne tik per atskiras disciplinas, bet per gausybę veiklų ir patirčių, jų sąsajų, mokantis matyti ryšius ir suvokti pasaulio dėsnius. Galbūt čia ir prasideda mūsų, kaip atsakingų asmenybių, augimas.

Taip atsiranda suvokimas, kad pasaulis yra didelis, dosnus ir pilnas. Galima mokytis, kurti, draugauti, keliauti, klausti, atrasti. Prieš akis – daugybė galimybių. Ir pojūtis, kad pasaulis apstus. Saulei prilygstantis siekis – padėti vaikui patirti pasaulio grožį ir atvirumą. Tai aukštas, šviesus ir gyvybiškai svarbus tikslas. Ne tik materialine išraiška, bet pilnatvės pojūčiu. Ir dar daugiau. Plėsti suvokimo lauką, kad virš viso to yra Dievas, ir visa tai yra iš Dovanotojo.

Dovanos mokytojams.
Būnant visiems kartu kasdienybei suteikti prasmę.

Mokytojo darbas gali atrodyti labai individualus: viena klasė, viena pamoka, vienas mokytojas prieš vaikus. Todėl sąlyga veikti komandoje kartais būna iššūkis, pamažu peraugantis į mūsų stiprybę – galimybę tartis, ieškoti, abejoti, mokytis, klysti ir pradėti iš naujo. Tai žinojimas, kad tavo darbas yra bendro pašaukimo dalis.

Pašaukimas pildosi kasdien atsistojant prieš vaiką, kuris šią akimirką yra prieš tave. Tai yra visų atsakomybių, darbų ir pareigų prasmė. Paradoksalu, bet moralinis prasmės išgyvenimas yra ypatingai didelė atsakomybė. O atsakomybė visada sunki. Bet tik tas svoris padeda išgyventi rutinos nuovargį. Ir jei dienos refleksijoje sustotume tik ties klausimu „ką šiandien padariau?“, jaustumės menki ir pavargę. O atsakę sau į klausimą „dėl ko visa tai darau?“, tarytum atgyjame patys prieš save.

Ir tada ratas vėl pradeda iš naujo generuoti energiją. Būti mokytoju – reiškia priimti sąlygą, kad niekada negali pasakyti „jau viską moku.“ Tai nėra daugiau dėl daugiau. Ne siekis būti geresniam už kitą. Tai klausimas: kaip šiandien dar atidžiau galiu pamatyti vaiką ir kitą šalia esantį? Kaip atviriau galiu liudyti pasaulio apstumą? Kaip švelniau

išgyventi ir perteikti Kūrinijos darną? Mokykloje mokytojui nėra dovanojama patogi vieta sustoti. Ji dovanoja nuolatinį kvietimą iš esmės būti.

Dovanos šeimoms.
Būkite mitų griovėjai, apsisprendę ateiti ir būti.

Šiaulių jėzuitų mokykla – privati mokykla mieste, kuriame tikėjimas labiau išreiškiamas per tradicines religines praktikas. Mokykla susikūrė tikėjimo požiūriu netuščioje vietoje. Ji įaugo į miestą, turintį savo katalikišką atmintį. Tačiau kiekviena karta privalo iš naujo atsakyti, ką su ta atmintimi darys. Ar tik saugos, kas buvo, ar leis tikėjimui gyvai kalbėtis su šiandienos žmogumi mokslo, kultūros ir religijos dialoge.

Mokslas klausia, kaip veikia pasaulis. Kultūra padeda klausti, ką reiškia būti žmogumi. Religija kelia prasmės, Dievo ir žmogaus pašaukimo klausimus. Būtent į tokią aplinką kviečiame ateiti šeimas su savo vaikais. Ateiti, į(si)vertinti ir kurti savo bei savo aplinkos gyvą istoriją. Istoriją, kurioje Dievas, o ypač Bažnyčia, nėra toli ir tik kažkam. Priešingai, kviečiame pajusti kitaip – kaip viskas yra atvira ir kaip labai viskas yra dėl kiekvieno. Tiesa, tam reikalinga asmeninė atsakomybė ir apsisprendimas „ieškoti Dievo visuose dalykuose“ – vaiko patirtyse, mokytojo žinutėje, rytiniame „labas rytas“, kartais net nesuvokiant, kaip stipriai tai augina bendruomenę.

Šiauliai, gimtasis mūsų mieste! Tau dovanojame naują besiformuojančią tradiciją – tėvams parinkti savo vaikui mokyklą. O pasirinkus mūsiškę, įsipareigojame auginti mažuosius šiauliečius vyrais ir moterimis pasauliui.

Mokyklų yra kiekviename mieste. Tačiau mokyklos gali būti ne tik atsakymas – jos gali būti ir klausimas miestui. Kokios mokyklos reikia mūsų vaikams? Šiaulių jėzuitų mokyklos buvimas mieste suteikia tėvams galimybę apie tai mąstyti ir rink-

tis: vertinti biudžetinių ir privačių mokyklų kontekstą, analizuoti ugdymo koncepcijų gausą, rinktis tarp mokyklų pagal gyvenamą teritoriją arba pagal galimybę ieškoti to, kas reikalinga šeimai bei vaikui.

Ir vis dėlto galiausiai tai, dėl ko egzistuoja mokykla, niekada nepasilieka mokykloje. Vaikai išeina. Jie užaugs vyrais ir moterimis ir dovanos visą savo potencialą miestui, šaliai, pasauliui. Todėl svarbu, kiek ir ką jie žinos. Labai svarbu, kokie jie bus. Ir čia kalbame ne tik apie „gerus vaikus“, bet apie žmones, kurių labai reikia pasauliui – laisvus, gilius, jautrius, drąsius, gebančius pasirinkti tiesą net tada, kai itin viliojančiai atrodo kitas pasirinkimas.

Dešimt mokyklos gyvavimo metų – dešimt dovanų. Tačiau jų yra kur kas daugiau. Nes pasaulis žmogui yra apstus, o dar virš to yra Dievas. Todėl esame drąsūs kurti naują, dar turiningesnį dešimtmetį. Kas galite, panešėkite mus, tokius labai drąsius, maldoje.

Ekstremaliose situacijose jauti, kad esi ne vienas

Su vienu garsiausių Lietuvos alpinistų Sauliumi Damulevičiumi pasikalbėti sutarėme praėjus vos kelioms savaitėms po jo klasės susitikimo Kauno jėzuitų gimnazijoje. „Kažką mokykla manyje tikrai paliko, nes, vos gavęs kvietimą susitikti su klase, kaskart metu visus suplanuotus darbus ir važiuoju į Kauną“, – sakė jis.

Aš Kauno jėzuitų gimnazijoje likau, o ne į ją atėjau, nes mokiausi jos pastatuose įsikūrusioje tuometėje Adomo Mickevičiaus mokykloje, o 1991 m. veiklą atnaujino istorinė mokykla. Buvo pokyčių laikas, kurį jautė tiek tėvai, tiek vaikai. Po juodo mūsų istorijos periodo persitvarkinėjo ir lūžinėjo visa visuomenė. Kauno senamiestyje aplink mokyklą taip pat virė gyvenimas, kai pinigus dėl saugumo reikėjo nešiotis kojinėje. Bet mūsų tikslas buvo aiškus: mokytis, išmokti ir toliau keliauti į ateitį.

Svarbiausia, kad turėjau gerus mokytojus, kurie visada žvelgė giliau, matė bendrą vaizdą, siekė mums parodyti, kad gyvenimas yra platesnis, nei galime įsivaizduoti. Visada jaučiau mokyklos progresyvumą: kitur *chebra* eidavo parūkyti, o mes kūrėme kitokią atmosferą. Iki dabar įsiminęs vienas iš jėzuitų šūkių: *Ad majora natus sum* – „Didesniems dalykams esu gimęs“. Jautėsi, kad ateiname į mokyklą ne tik pabūti. Gal kartais ir pakvailioti, bet drauge gauti žinių ir mokytis. Dėl to niekada nejaučiau nenoro grįžti į mokyklą, susitikti su klasės draugais, tam etapui neturiu nei nuoskaudų, nei baimių.

Mokyklos laikotarpis užima nemenką gyvenimo dalį, formuoja mūsų asmenybes. Ką davė jūsiškei?

Ko gero, bendruomenės jausmą. Nors tarpusavio santykiuose buvo ir konkurencijos, ir vaikiško noro galbūt pažeminti kitą,

bet, klasę ištikus kokiai nors grėsmei, piestu stodavome vienas už kitą. Niekad neišduosi namų darbų nepadariusio draugo – geriau sakysi, kad ir pats nepadarei. Prisimenu, po šventinių Mišių ant mokyklos stogo vykdavo agapė – nežinai kodėl, bet būtinai nori į ją eiti.

Kartu buvome ir gerose, ir liūdnose patirtyse. Pvz., 1996 m. Kauno mariose nuskendo penki vienos mūsų gimnazijos klasės mokiniai. Šią tragediją visada paminėdavome.

Ir šiandien vieni geriausių mano draugų yra klasės draugai, grįžę į Kauną visada vieni kitiems randame laiko. Iškalbinga ir tai, kad iš mūsų „tiksliukų“ klasės nemažai liko Lietuvoje, nors konkuruoti galėjome bet kurios šalies darbo rinkoje. Bet nusprendėme kurti gyvenimus čia.

Dažnai girdime klausimą: „Kiek iš tiesų jėzuitų mokyklose yra tikėjimo?“ Kaip vaikystėje ir paauglystėje jautėte šį jėzuitiškojo ugdymo aspektą?

Buvo visko. Ir trečiadieninių Mišių, į kurias privalėjome eiti, ir kvestionavimo, ir pasipriešinimo, ir bandymo suprasti. Būdamas vaikas, priimdavai tai kaip tam tikrus rėmus, kuriuose spurdi ir iš kurių nori ištrūkti. Juokinga, kad iki dabar viską atmintinai prisimenu – pasakytų vieną žodį, Mišias galėčiau pratęsti už kunigą...

Yra religija ir yra tikėjimas. Pirmoji atėjo su tam tikrais griežtais dalykais, tokiais kaip pamaldų lankymas ar tikybos pamokos. Kažkuria prasme tai visiems buvo nauja: po priespaudos laiko, kai religija buvo draudžiama ar neigiama, kiekvienas mokytojas stengėsi šių dalykų įpinti į savo pamokas, nesvarbu – istorijos ar lietuvių kalbos. Antrasis dalykas – tikėjimas – mano gyvenime ateina per kitus dalykus. Negaliu savęs vadinti religingu, bet galiu vadinti tikinčiu.

Tikintys žmonės jūsų kopimams į aukščiausias pasaulio viršukalnes gali suteikti ir simbolinę prasmę. Kopimas aukštyn – kaip artėjimas prie Dievo, prie to, kas dar nepatirta ir nepažinta. Ar pats apie tai mąstote?

Tai sudėtinga paaiškinti. Net ir mano tiksliosios smegenys tam tikrose vietose lūžta. Kartais kalnuose sunku suprasti, kodėl nutinka tam tikri dalykai. Aišku, kai ką galima paaiškinti fizikiniais dėsniais, cheminėmis reakcijomis. Bet kodėl būtent tada ir taip griuvo lavina – juk vakar tuo maršrutu ėjai, ir viskas buvo gerai? To negali paaiškinti.

Prieš leidžiantis į ekstremalias situacijas, būtina susitaikyti su savimi – kad ne viskas nuo tavęs priklauso, kad ne visas rizikas

sukontroliuosi. Tada supranti, kad visada už to kalno, už to vyksmo yra *kažkas*, kas lemia vieną ar kitą išeitį. Kad ir kaip tą *kažką* įvardintume.

Sakoma, kad apkasuose netikinčių nėra. Kalnuose turbūt panašiai. Ypač ekstremaliose situacijose, kylant į ekstremalius aukščius – kuo mažiau nuo tavęs priklauso, tuo daugiau remiesi į tikėjimą. Nes nieko daugiau nebelieka.

Ar tose situacijose meldžiatės?

Aš tai vadinu ne malda, o meditacija, nors tai yra tas pats. Gal čia grįžtame prie rėmų, apie kuriuos kalbėjau anksčiau, todėl ir nesistengiu to vienaip ar kitaip įvardyti. Bet prieš eidamas į mirties zoną (alpinizme tai virš 8 tūkst. metrų aukščio esanti sritis, kurioje žmogaus kūnas nebegali prisitaikyti prie deguonies trūkumo – *aut. past.*) turiu susitarti ir su savimi, ir su kalnu.

Alpinizme pavojai yra objektyvūs ir subjektyvūs. Objektyvūs nuo tavęs visai nepriklauso, pvz., viršuje kabo ledyno luitas; įvyks nedidelis žemės drebėjimas arba ledas tiesiog atskils ir į tave pataikys. Ir niekaip neišvengsi, nors gali būti puikiausiai treniruotas, patyręs alpinistas.

Tad, eidamas į mirties zoną, visada turi dėl to susitarti su savimi. Taip reiškiasi ir mano tikėjimas: jei mano gyvenimas ką nors reiškia, aš grįšiu. O jei pasauliui padarysiu tik daugiau kančios ir skausmo, kalnas gal ir nelaikys manęs ant savęs. Kai taip sudėlioji mintis, tampa lengviau.

Kitas dalykas, apie kurį esu kalbėjęs ir su kitais į aukščiausias pasaulio viršukalnes įkopusiais alpinistais: situacijose, kai jau esi visiškai išsekęs, pervargęs, gal net prasideda haliucinacijos, niekada nesijauti vienas. Ypač ekstremaliose situacijose, kai žmogus pats jau gal ir pasiduotų, į pagalbą visada *kažkas* ateina. Ir nors tau sunku, baisu, skauda, tas *kažkas* sako, kad negali pasiduoti, turi daryti taip ar anaip. Ir palieka tik kai patenki į saugesnę aplinką.

Tas *kažkas* visada tik padeda? Niekada nekenkia, neklaidina?

Man yra buvę ir taip, ir taip. Kai jauti, kad mėgina nukreipti dėmesį, numušti susikaupimą. Apie tai parašyta ir Johno Geigerio knyga „Trečio žmogaus efektas“ („The Third Man Factor: Surviving the Impossible“). Panašų fenomeną yra patyrę žmonės, išgyvenę rugsėjo 11-osios teroro atakas, daug liudijimų iš nelaimių kalnuose ir katastrofų apie tai, kaip *kažkas* tave lyg išstumia, liepia daryti sudėtingus dalykus, kuriems pats nesiryžtum, bet kurie lemia išsigelbėjimą.

Alpinizmas – nuolatinis buvimas mirties zonoje, ypač kai žūva pažįstamas ar šalia kopęs žmogus, kai reikia peržengti kalne likusiųjų kūnus. Kaip po tokių patirčių žiūrite į mirtį?

Esu dirbęs Siera Leonėje, pačiame skurdžiausiame pasaulio krašte, kur taip pat mačiau žmogaus būvį ekstremaliose situacijose. Nepaisant didžiulio nepritekliaus, žmonės gyvena, kuria šeimas, augina vaikus. Kol visko nesujaukia maliarija ar ebolos epidemija, kurią vėliau nustelbia koronavirusas. Per tai atrandi, kad mirtis nėra tabu. Mums atrodo, kad gyvenime viskas gražu, plunksnuota, šilta, patogu, ir jei mirtis nutinka, ji atsiranda tarsi iš niekur. Nors mūsų gyvenimas juk *surėdytas* su ja.

Negaliu sakyti, kad tiek mirties matęs, nustojau bijoti, bet tai ne baimė, veikiau pagarba. Man ji yra kita gyvenimo medalio pusė. Be mirties mūsų laikas netektų prasmės. Tai lyg paveikslo rėmas: gal ir norisi paišyti ant sienos, bet tai nebebus paveikslas, jis nebus išbaigtas, nebus į ką nors įdėtas.

Tas mirties rėmas verčia mane galvoti, ką noriu matyti savame paveiksle, kokius sprendimus daryti, kad judėčiau į priekį. Nesakau, kad į mirtį žiūriu pozityviai, bet ji įprasmina mūsų gyvenimą.

Jei Kauno jėzuitų gimnazijos ateities kartoms reikėtų palikti laiko kapsulę, ką joje parašytumėte?

Buvimas mirties zonoje išmokė, kad pats blogiausias dalykas yra sėdėti ir nieko nedaryti. Nes tavo laikas tiesiog pasibaigs. Nuolatinis judėjimas į priekį, sprendimai yra būtini. Tad reikia nebijoti rizikų – užsidaręs bunkeryje prasmingo gyvenimo nenugyvensi. Dabar – didžiausio mūsų klestėjimo metas, tačiau priešiškos jėgos siekia mus įbauginti, primesti savo tamsią pasaulėžiūrą. Manau, visi patirsime įvairių išbandymų. Todėl kai reikės priimti sunkius sprendimus, vadovaukitės savo vertybių kompasu. Pasirinktas kelias galbūt nebus lengviausias, bet jis išves teisinga linkme.

Kalbėjosi Guoda Pečiulytė

S. Damulevičiaus asmeninio archyvo nuotraukos

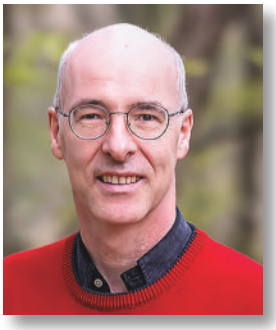

„Priimk, Viešpatie...“
Kaip galima melstis atsidavimo malda*

T. Bruno Niederbacher, SJ

„Imk ir priimk, Viešpatie, visą mano laisvę, atmintį, protą ir valią, visa, ką turiu ir valdau. Tu, Viešpatie, man tai davei, Tau visa grąžinu. Visa yra Tavo – tvarkyk pagal savo valią. Duok man tik savo meilę ir malonę, nes to man užtenka“ (DP, 234). Ši malda yra šv. Ignaco Lojolos Dvasinių pratybų pabaigoje, ji siūloma „Kontempliacijoje meilei įgyti“.

Turiu prisipažinti, kad tarti šios maldos žodžius man buvo sunku. Ja melstis man atrodė tarsi pasirašyti tuščią čekį, net neįsivaizduojant, kokią sumą Dievas į jį įrašys. „O jei Dievas įrašys tai, kas man visiškai nepriimtina?“ – mąsčiau. Mintyse piešiau bauginančius scenarijus ir mane pylė prakaitas.

Vieną dieną man kilo mintis, kaip galėčiau melstis šia malda, savęs pernelyg neapsunkindamas. Impulsą suteikė mozaika mūsų namų koplyčioje. Ten auksinėmis raidėmis išrašyta dalis šios maldos lotynų kalba: „SUME DOMINE ET SUSCIPE – OMNIA TUA SUNT“. Virš užrašo matyti prisikėlęs Jėzus, kairėje – klūpantis šventasis Ignacas, priešais jį padėta jėzuitų vienuolijos regula. Dešinėje – šventasis Tomas Akvinietis, kuris Jėzui – galbūt ne be pasididžiavimo – pristato savo *Summa Theologica*. Aš pagalvojau: *Summa Theologica* yra jo dvasios, proto, atminties ir valios darbas. Atrodo, tarsi Tomas norėtų šį kūrinį padovanoti Jėzui, sakydamas: „Imk, Viešpatie, ir priimk, tai Tau.“ Prisiminiau legendą, kurioje pasakojama, kad Jėzus pasirodė Tomui Akviniečiui ir tarė: „Gerai apie mane parašei, Tomai, kokio atlygio iš manęs trokšti?“ Į tai šventasis atsakęs: „Nieko kito, tik Tavęs, o Viešpatie!“

Taigi, kaip aš galėčiau melstis atsidavimo malda? Ogi atsisėdu prieš šią mozaiką mūsų namų koplyčioje ir laukiu, kas ateis į galvą, kas iškils mano mintyse, atmintyje, prote, valioje.

Kartais tai būna džiaugsmas dėl mano darbo vaisių, pvz., sėkmingos paskaitos, uždegusios studentus, kurioje jie juokėsi iš mano pateikto pavyzdžio; kartais – įkvepiančio pasiūlymo mūsų bendruomenės gyvenimui ar idėjos pamokslui... Mintyse tai aukoju Viešpačiui, sakydamas: „Imk, Viešpatie, ir priimk!“

Kartais tai yra mane kamuojančios baimės, liga, nelaimė. Jas irgi atiduodu Viešpačiui, sakydamas: „Imk, Viešpatie, ir priimk!“

Kartais tai yra kylantys norai ir troškimai – realistiški ir nerealistiški. Aš juos parodau Viešpačiui, ir kartais mes kartu iš jų juokiamės. „Imk, Viešpatie, paimk juos į savo rankas!“

Kartais tai žmonės, kurie man buvo brangūs ir artimi, o dabar jau mirę. Jaučiu sielvartą ir mintyse bandau šiuos žmones atvesti

Mozaika Insbruko jėzuitų namų koplyčioje. T. V. Šimkūno nuotr.

pas Viešpatį, noriu jam atiduoti, tad sakau: „Imk, Viešpatie, juos ir priimk! Tikiuosi, kad pas Tave jie bus gerose rankose.“

Kartais į maldą įsibrauna žmonės, kurie sėdi man ant sprando: broliai vienuoliai, kurie mane nervina, arba žmonės, kuriems negaliu jausti nieko kito, tik panieką. Man į galvą ateina prakeiksmo psalmės žodžiai. Žiaurios kai kurių psalmių eilutės gali kelti siaubą, pvz.: „O Dieve, išdaužyk jiems dantis… Tegul jie išnyksta kaip sraigė, ištirpstanti savo gleivėse“ (plg. Ps 58). Tokios psalmių eilutės gerai išreiškia kai kurias mano emocines būsenas, kai norisi ką nors paversti sraige ar prismaugti. Tokios psalmės irgi moko mane melstis atidavimo malda – suvokti šiuos jausmus savyje, atiduoti juos Viešpačiui ir pasakyti: „Žiūrėk, ir čia esu aš. Imk ir priimk.“

Kai taip meldžiuosi, man į galvą ateina ir legenda apie jaunąjį Jeronimą, kai jis norėjo gyventi kaip atsiskyrėlis Chalkidės dykumoje ir turėjo nemažai bėdų. Jam pasirodęs Nukryžiuotasis. Jeronimas tuoj pat parkrito ant kelių ir galingu gestu trenkė sau į krūtinę. Jėzus nuo kryžiaus jam maloniai nusišypsojo ir paklausė: „Jeronimai, ką man dovanosi?“ Jeronimas buvo be galo laimingas ir entuziastingai išpyškino: „Viską, Viešpatie, visų pirma – vienatvę dykumoje, kuri mane taip sunkiai slegia.“ Viešpats jam maloniai padėkojo ir paklausė dar kartą: „O ką dar turi man pasiūlyti, Jeronimai?“ Nė nesusimąstęs jis atsakė: „Savo pasnin-

ką, savo alkį ir troškulį“, ir pridūrė, kad iki saulėlydžio nieko nevalgys. Nukryžiuotasis vėl padėkojo ir išreiškė užuojautą – juk ir pats turėjo šiek tiek patirties pasninkaudamas dykumoje. Tačiau jis toliau klausė: „O ką dar man duosi?“ Jeronimas niekada nevengdavo atsakyti, kartais net tapdavo šiek tiek plepus, pvz., per naktines budėjimo pamaldas, psalmių giedojimą ar Šventojo Rašto skaitymą. Kiekvieną kartą Nukryžiuotasis nusišypsojęs padėkodavo, bet nenustojo kartoti savo prašymo. Jeronimas sugebėdavo rasti vis naujų atsakymų: „Celibatą, kuriuo gyvenu, kaip tik galiu; patogumų trūkumą šioje dykumoje, dienos karštį ir nakties šaltį.“ Tačiau galiausiai jo išmintis išseko ir visiškai nusivylęs pasidavė, nes Viešpats, atrodo, vis dar nebuvo patenkintas tokiu įspūdingu didvyriškų aukų sąrašu. Tada atsiskyrėlio celėje ir visoje Chalkidės dykumoje įsivyravo didžiulė tyla. Jėzus su meile pažvelgė į Jeronimą ir tarė: „Vieną dalyką pamiršai, Jeronimai. Atiduok man savo nuodėmes, kad galėčiau jas atleisti!“

„Imk, Viešpatie, ir priimk visą mano laisvę, mano atmintį, mano protą ir visą mano valią, viską, ką turiu ir kas man priklauso. Tu man tai davei; Tau, Viešpatie, aš tai grąžinu. Viskas yra tavo, elkis pagal savo valią. Duok man tik savo meilę ir malonę, nes man to pakanka.“

*Pamokslas šv. Ignaco šventės proga, 2018 m.
https://www.uibk.ac.at/de/theol/leseraum/
Iš vokiečių kalbos vertė t. Vidmantas Šimkūnas, SJ

Tik atmintis... Ar net atmintis?

Gabrielius Zaveckas, SJ

Kai pirmą kartą išgirdau maldą, „Imk ir priimk, Viešpatie...“, supratau, koks didelis svoris sudėtas į štai tokį savęs dovanojimą Viešpačiui. Vakarų civilizacijoje dažnai nedrįstama iškelti jokios vertybės, jei už ją reikia mokėti asmenine laisve; protas yra tai, ką nuo René Descartes'o ir dar labiau nuo Auguste'o Comte'o esame linkę sudievinti; valia buvo tai, ko trūkumu save nuolatos kaltinau... O atmintis? Greta pirmų trijų „aukų“, šia malda atsiduodant Dievui, atmintis man pasirodė kaip „žemesnės lygos žaidėjas“.

Šv. Ignacas Lojola nebuvo nei pirmas, nei vienintelis, kuris dvasingume suteikė ypatingą vietą protui, valiai ir atminčiai. Katalikų teologijoje yra tradicija šį trejetą laikyti „sielos galiomis“. Štai, pavyzdžiui, Ignaco amžininkas šv. Kryžiaus Jonas daug labiau išplėtojo svarstymus apie minėtą trijulę, tarp kitko, paaiškindamas, kad valia mes mylime, protu – suvokiame ir stipriname tikėjimą, o atmintimi skatiname viltį. Pastaroji mintis, pirmą kartą su ja susidūrus, man taip pat pasirodė paradoksali: atmintis juk yra tai, ką prisimename iš praeities, o viltis nukreipta į kažką, ko tikimės ateityje. Tačiau vėliau pasidarė aiškiau: atmintimi galime prisiminti, kada patyrėme Dievo veikimą ir atpažinome jo ženklus arba ragavome „Dangaus trupinėlių“ – išgyvenimų, kurie anaiptol neprilygsta tam, kokia malonė ir pilnatvė mūsų laukia Rojuje, bet jau leidžia pajusti, kaip stipriai Rojus pranoks mūsų dabartinę realybę.

Atmintis gali ne tik mus paskatinti siekti Dangaus ateityje, bet ir padėti įsisąmoninti, kodėl šiandien esame tai, kas esame, ir turime tai, ką turime. Prisimename ne bereikšmius įvykius ar svetimus žmones, bet tuos, kurie mus mokė mylėti, įkvėpė, formavo charakterį ar turėjo kitokios svarbios įtakos. Ignacas Dvasinėse pratybose taip pat kalbėjo apie Dievą kaip Kūrėją – visų mums brangių asmenų ir patirčių šaltinį. Prisimindami jo dovanas sužadiname dėkingumą, o dėkingumas yra puikybės priešnuodis, nes į centrą statau ne save, o kitą asmenį – žmogų arba Dievą. Visada esame dėkingi kam nors.

Galiausiai, prisiminimai gali suteikti jėgų išbandymams dabartyje. Piligriminiuose žygiuose nuovargį ir sunkias mintis nuvyti dažnai padeda intencija už save ar kitus, kurie galbūt nežygiuoja kartu, bet kuriuos atsimename. Tremtiniai semdavosi ištvermės, prisimindami Tėvynę. Kai man pačiam kartais atrodo, kad Dievas neva kažko užsispyrė ir nekalba maldoje, gundymą atlaikyti dažnai padeda dėkingumas už tai, kiek kartų jis jau yra kalbėjęs ir kokiu savo artumu dosniai mane yra apdovanojęs. Arba kitas pavyzdys: gyvendamas užsienyje vis pagalvodavau, kodėl man širdis suvirpa, kai išgirstu bretonų, airių ar afrikiečių liaudies dainas? Nes jos primena kartu su draugais dainuotas lietuvių liaudies dainas, o šios, savo ruožtu, mintimis nukelia į jau minėtų tremtinių barakus, partizanų laužus ar Sąjūdžio laikus. Nė vienos iš šių patirčių aš nesu patyręs savu kailiu, bet atminties styga kažkaip užgaunama. Panašiai ir su mūsų dangiškąja Tėvyne, kuriai jaučiame ilgesį, nors niekada joje nesame buvę.

Taigi, atmintis kaip sielos galia nėra vien saldūs sentimentai. Priešingai, ji gali garbingai stovėti drauge su tuo, ką vertinti mums yra lengviau ir natūraliau – laisve, protu ir valia. Prisiminę savas patirtis ir mums brangius bei svarbius žmones, mes mokomės dėkingumo, žadiname savo viltį Dangaus Karalystei ir semiamės jėgų jos siekti šiandien.

Šoku ne vienas

Valentin Kliukovski, SJ

Kiekvieno žmogaus pašaukimo kelionę matau kaip jo ir Dievo nuolatinį bendradarbiavimą. Tai galėtų iliustruoti šokis su labiau patyrusiu partneriu. Mano atveju, pradžioje Jis atrado mane sėdintį vieną, neryžtingą, abejojantį, nenutuokiantį, kam buvau sukurtas ir kaip galiu atsiskleisti. Jis pakvietė pasiduoti muzikos grožiui ir leistis kartu į šokį; pasiūlė parodyti judesius ir padėti juos išmokti; paragino nebijoti ir išdrįsti pasitikėti, nes Jis pažadėjo šokyje vadovauti.

Šokant (kaip ir gyvenimo kelionėje) yra dalykų, kurių mes nepasirenkame ir kuriuos turime priimti, pvz., melodiją, kurią muzikantai nusprendė groti; galbūt kitos poros mus spaudžia ir reikia atsargiai laviruoti tarp jų, o gal atsidūrėme salės viduryje ir visų dėmesio centre; gal partneris mus veda, o gal palieka daugiau erdvės improvizacijai ar net visiškai paleidžia, plojimais ragindamas atlikti solo partiją. Tokiais atvejais kartais gali atrodyti, kad mūsų įtaka visai nereikšminga, kad esame priklausomi nuo aplinkybių. Tačiau aš manau, kad tai mus dažnai paskatina eiti naujais, nežinomais keliais, kurių patys nepasirinktume, bet kurie gali nuvesti prie netikėtų atradimų, pvz., net didesnės, tikros laisvės atskleidžiant Apvaizdos kūrybą.

Žvelgdamas atgal į savo ir Dievo „bendrakūrimą“, labai žaviuosi kaip tik tomis akimirkomis, kai ateidavo „man nepavaldi malonė“, – kai Dievas į mūsų šokį įtraukdavo naujų judesių ar net visiškai keisdavo stilių. Tokių momentų buvo tikrai nemažai ir neretai tik laikui bėgant, mąstydamas ir melsdamasis sugebėdavau pažvelgti į juos su dėkingumu. Per keletą iš jų norėčiau papasakoti savo pašaukimo istoriją.

Tėvo atsivertimas

Kai sulaukiau maždaug septynerių, mano tėtis netikėtai atrado tikėjimą, o tai reiškia, kad ir aš, jo sūnus, „turėjau“ jį atrasti. Tada gyvenau su mama, su tėčiu susitikdavau tik sekmadieniais. Tai buvo „tėvo diena“, kuri po jo atsivertimo tapo ir „bažnyčios diena“. Iš ryto – į Mišias, po Mišių – namo pas tėtį kartu skaityti dienos Evangeliją, kurią jis vėliau komentuodavo. Būdavo nuobodu, manęs tai neviliojo, bet su tėčiu reikėjo praleisti laiką, ir tam buvo tik ta viena diena. Kai man sukako vienuolika, tėtis išvyko į užsienį, ir aš nebemačiau prasmės eiti į bažnyčią. Bet būtent tais sekmadieniais buvo padėti pamatai. Aš išmokau maldų, susipažinau su apeigomis ir tradicijomis, pradėjau suprasti, kaip skaityti Šventąjį Raštą ir jį interpretuoti, išvysčiau jautrumą gėriui ir blogiui – pažinau savo tikėjimą.

Nesuvokiamas suvokimas

Siautėjant paauglystei, susidūriau su klausimais, į kuriuos privalėjau atsakyti, kad manęs galutinai nesurytų abejingumas, nusivylimas ir beviltiškumas. Norėjau suvokti, kokia yra gyvenimo prasmė ir kaip galiu tapti laimingas. Ieškoti atsakymų į esminius klausimus man vėl padėjo tėtis. Dabar turėjau kur kas daugiau įtakos tam, kiek laiko praleisiu su juo ir apie ką kalbėsimės, – tai mane padarė atviresnį. Mūsų diskusijose atrasdamas gylį, kurio ilgai troškau, pamažu pradėjau vis labiau atsiverti idėjai priimti Dievą į savo širdį. Ir štai, artėjant mano atsivertimui, visomis prasmėmis „kaip iš dangaus“ nukrito suvokimas: kai atrasiu savo gyvenimo veiklą, ji mane taip įtrauks, jog norėsiu jai skirti visą save ir viską, ką turiu. Tada pagalvojau, kad nenorėčiau būti plėšomas tarp šeimos ir darbo, nes žinojau, kad dėl pareigų neapleisčiau žmonos ir vaikų. Šios dilemos sprendimas man atėjo greitai ir pasirodė labai logiškas – „vadinasi, nevesiu!“ Tada manęs tai nestebino, bet dabar suprantu, kad toks „pranašiškas“ apreiškimas apie būsimą darbą ir dar neįvardintas (septyniolikmečio paauglio!) sprendimas gyventi celibate, tikrai nėra normalus. Be to, tada dar visiškai nesvarsčiau apie tarnystę Bažnyčioje, juolab – apie pašvęstąjį gyvenimą.

Rugsėjo 13 d. Insbruke Valentin Kliukovski ir Marcelo Glower davė įžadus Jėzaus Draugijoje.

Su šventėje dalyvavusiais bendrabroliais lietuviais. Iš kairės: t. Eugenijus Puzynia, t. Aldonas Gudaitis, Valentin Kliukovski ir Gabrielius Zaveckas.

„Tu mane suvedžiojai, Viešpatie, – aš leidausi suvedžiojamas“ (Jer 20, 7)

Dievo malonei veikiant, keičiau savo gyvenimą, pradėjau vis daugiau ir daugiau skaityti Bibliją. Atrodė, kad kiekvienas žodis ne šiaip parašytas, bet skirtas man asmeniškai, ypač – Jėzaus raginimai mylėti artimą, jam tarnauti, skleisti Gerąją Žinią. Tada patyriau, kad „Dievo žodis yra gyvas, veiksmingas, jis prasiskverbia iki sielos ir dvasios atšakos“ (plg. Žyd 4, 12) ir nemačiau priežasties jo nevykdyti. Be to, mane žavėjo Kristaus pavyzdys. Aš irgi norėjau gebėti mylėti kaip jis – bet kurį žmogų ir bet kuriomis aplinkybėmis; irgi norėjau mokėti visiškai save atiduoti tarnystėje, bet drauge ir mokėti paleisti tai, kas tapo brangu, kad, esant reikalui, eičiau ten, kur esu labiau reikalingas – kur Tėvas kviečia. Taip po truputį užsimezgė svajonė tapti misionieriumi, kuri įsikūnijo Ukrainoje. Ten, vėl skaitydamas Šventąjį Raštą, išgirdau Dievo kvietimą žengti dar vieną žingsnį – tapti kunigu. Juokinga, kad prieš penkerius metus buvau nusprendęs, jog kunigystė yra ne man. Vienos išpažinties metu kunigas, nežinodamas, kad svarstau apie savo pašaukimą,

papasakojo, kaip jis apsisprendė dėl savojo. Prieš stojant į seminariją jam kažkas pasakė: „Jei gali nebūti kunigu, tai nebūk.“ Jo nusiteikimas buvo aiškus – jis negalėjo nebūti kunigu. Aš, savo ruožtu, mintyse pasakiau: „O aš galiu nebūti!“

Laiku ir vietoje

Vėliau pradėjau ieškoti bendruomenės. Vienas pažįstamas, labiau patyręs katalikas, pasiūlė, kur galėčiau nueiti. Tarp pasiūlymų buvo *Magis* Mišios studentams penktadienio vakarais kaip dvasinė alternatyva „tradiciniams“ būdams švęsti savaitgalio pradžią. Vieną penktadienį mes su tuo pažįstamu susitikome pasivaikščioti, ir mūsų kelias baigėsi kaip tik netoli bažnyčios, kur netrukus turėjo prasidėti šios Mišios. Tad nutariau iš pradžių išbandyti *Magis* bendruomenę, kur pirmą kartą susitikau su jėzuitais. Po Mišių mane iš karto pakvietė į kassavaitinius bendruomenės susitikimus. Laikui bėgant, man patikėjo įvairių tarnysčių – prašydavo padėti organizuojant renginius, pasiūlė vystyti savo gebėjimus įvairiuose užsiėmimuose ir galiausiai paprašė perimti grupės koordinavimą. Į kitas bendruomenes aš taip ir nenuėjau.

Būtent per laiką su *Magis* bendruomene, per jėzuitų organizuojamus renginius, bendradarbiavimą bei bendravimą su jais aš susipažinau ir susižavėjau Jėzaus Draugijos charizma – jos „veikimo būdu“. Mane patraukė ignaciškasis dvasingumas ir jo įsikūnijimas konkrečių jėzuitų gyvenime. Nuolat ieškodami didesnės Dievo garbės ir žmonių gerovės, jie stengiasi skaityti „laiko ženklus“ (plg. Mt 16, 3), kad gebėtų suprantamiau perteikti Evangeliją šiuolaikiniam žmogui. Dėl to jėzuitai didina savo tarnysčių „arsenalą“, yra pasirengę išbandyti naujus dalykus. Jie lieka įtampoje tarp save dovanojančios meilės ten, kur dabar yra, ir nuolatinio pasirengimo naujoms misijoms bei kitiems reikalingiems pokyčiams. Toks yra jų idealas. Ilgainiui tai vis labiau atrodė kaip geriausias atliepas mano paties idealams, susiformavusiems mano dvasinės kelionės pradžioje skaitant Bibliją. Naujokynas, kuriame daugiau sužinojau apie jėzuitų gyvenimą teoriškai ir praktiškai, tai tik patvirtino. Ieškant atsakymo į klausimą, „ar Dievas to nori“, pasidarydavo vis aiškiau, kad tapti Jėzaus bendražygiu su jėzuitais – tai mano ir Jo valios „santaka“. Tam buvo daug patvirtinimų maldoje ir kasdienybėje. Vienas iš jų įvyko apmąstant mano ugdymą pas jėzuitus. Atėjo suvokimas: „Čia aš tikrai tampu geresniu Jėzaus mokiniu.“

Kai naujokyno pradžioje davėme pažadą atsakingai tirti savo pašaukimą, mano viduje suskambėjo balsas: „Nežinai, kam pasirašai.“ Atsakiau: „Tiesa, bet aš pasitikiu.“ Iki šiol nežinau, kaip atrodys mano gyvenimo šokis, bet žinau, kad šoku ne vienas, ir pasitikiu, kad mano Partneris nuostabiai ves.

Oksana Laurutytė

Jėzuitas, gelbėjęs gyvybes

Kai kurios istorijos ilgai lieka šešėlyje. Ne todėl, kad būtų nereikšmingos. Priešingai. Kartais jos tiesiog per didelės, kad būtų paprastai papasakojamos. T. Jono Borevičiaus, SJ, istorija kaip tik tokia.

Alytus, Olandija, Talinas – ir Šiauliai

Jonas Borevičius gimė 1906 m. gruodžio 6 d. Alytuje, taigi šių metų gruodžio 6-ąją jam sukaktų 120 metų. 1925 m. baigė Alytaus gimnaziją ir įstojo į Jėzuitų ordiną. Devyniolikmetis buvo išsiųstas studijų į Valkenburgą Olandijoje. Čia studijavo filosofiją, o žinių bagažą iš socialinių mokslų srities papildė Vokietijos ir Belgijos universitetuose. Baigęs filosofijos studijas, jaunas jėzuitas pasiunčiamas į Taliną dirbti Estijos arkivyskupo sekretoriumi. Iš Talino grįžo į Valkenburgą studijuoti teologijos. Čia 1937 m. birželio 24 d. įšventintas kunigu.

Į jau neramią Lietuvą parvykęs jaunas kunigas jėzuitas įsitraukė į sielovados darbą. Geras ir įtaigus pamokslininkas skelbė Dievo žodį rekolekcijose moksleiviams ir studentams. Naciams okupavus Lietuvą, t. J. Borevičius buvo Šiaulių prekybos instituto studentų kapelionas ir Šv. Ignaco Lojolos bažnyčios rektorius. Artinantis sovietų armijai, per Vokietiją 1945 m. slapta pasiekė Šveicariją. Ten buvo lietuvių kapelionas, lietuvių tremtinių komiteto pirmininkas. Nematydamas galimybės grįžti į Lietuvą ir jėzuitų ordino generolui patarus neišsisklaidyti, būti naudingiems išeivijos lietuviams, apsisprendė laikinai kurtis Jungtinėse Amerikos Valstijose. Čia apaštalavo tarp emigrantų, talkino lietuviškų parapijų klebonams, rūpinosi lietuviškų organizacijų dvasiniais reikalais ir kt. Buvo Monrealio Aušros Vartų parapijos klebonas. 1965 m. vyko į Australiją ir čia vedė pirmąsias misijas, aplankydamas kiekvieną lietuvių telkinį. Nevengė priminti apie tėvynėje persekiojamus lietuvius, prašė juos remti moraliai ir materialiai.

T. J. Borevičius, SJ, dalyvavo ir skautiškoje veikloje, organizuodamas stovyklas, buvo skautų dvasios vadas. Čikagoje kartu su kitais ten įsikūrusiais lietuviais jėzuitais steigė ir statė Jaunimo centrą, kuriame tilpo lituanistinės mokyklos, M. K. Čiurlionio galerija, Pasaulio lietuvių ir muzikologijos archyvai, Laisvės kovų muziejus, Lituanistikos tyrimo ir studijų centras, vyko susirinkimai, tautinių šokių ir chorų repeticijos, skautų užsiėmimai, ateitininkų sueigos, vakaronės, vestuvės, krikštynos, pramoginiai renginiai.

Už nuopelnus ateitininkams, skautams ir šauliams pažymėtas garbės ženklais. Bendradarbiavo katalikiškoje spaudoje, vadovavo lietuviškoms radijo valandėlėms.

Slaptas tinklas, veikęs naktimis

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Gelbėtojų skyriaus archyve sudarytas daugiau kaip 2 700 asmenų, Lietuvos teritorijoje gelbėjusių žydus, vardinis sąrašas. Jame – ir per 150 Lietuvos dvasininkų pavardžių. Vienas iš jų – kunigas jėzuitas Jonas Borevičius, tačiau šalia jo pavardės įrašyta tik tiek, kad išgelbėjo Goldą Perienę su sūnumi Amosu.

Jėzuitų archyve Vilniuje yra kur kas daugiau žinių apie žydų gelbėjimą Šiauliuose. Tam buvo susibūrusi trijų kunigų grupė: t. J. Borevičius, Šv. Petro ir Povilo bažnyčios kunigas Petras Dzegoraitis ir Kužių parapijos klebonas kun. Adolfas Kleiba.

Šiaulių žydų getas buvo netoli Šv. Petro ir Povilo bažnyčios. Darbas buvo organizuotas taip: P. Dzegoraitis slapta naktį iš geto paimdavo žmones ir atsiųsdavo juos J. Borevičiui. Jėzuitų rezidencijoje buvusiame sodo namelyje (kitų duomenimis – sandėliuke) žydai praleisdavo keletą valandų. Apie trečią valandą nakties ateidavo t. J. Borevičius ir nuvesdavo (ar nurodydavo nueiti patiems) iki Kužių, pas kun. A. Kleibą. Kartais čia slėpdavosi net iki 15–20 žydų.

T. Jonas Borevičius, SJ, Jungtinėse Amerikos Valstijose

Kun. A. Kleiba rasdavo kaimuose žmonių, kurie žydus priimdavo. Galimas dalykas, kad visi „trejetuko“ nariai – P. Dzegoraitis, J. Borevičius, A. Kleiba – priklausė slaptam Šiaulių žydų gelbėjimo komitetui, kuriame veikė ir tėvas jėzuitas Jonas Paukštys (galbūt – šio komiteto steigėjas) bei keletas pasauliečių.

Išgelbėjo per 150 Šiaulių miesto žydų

Goda Perienė (iš Kauno geto pabėgusi 1943 m. lapkričio mėn.) liudijo, kad prie jos ir sūnaus Amoso gelbėjimo prisidėjo kunigai J. Paukštys ir J. Borevičius. Į Šiaulius 1944 m. vasarį ją atlydėjo jėzuitų vienuolyno patarnautojas Bronislovas Gotautas. Kaune jai buvo nurodyta, kad kritišku momentu kreiptųsi į kunigą J. Borevičių. Per jį Goda Perienė rado kelią pas Jasiukaitienę, agronomą Ibenskį, gydytoją Luinienę ir kitus, kurie Šiauliuose buvo įsitraukę į žydų gelbėjimą. Tėvai jėzuitai turėjo ryšių su žinoma žydų gelbėtoja S. Binkiene, gyvenusia Kaune. Ji pasirūpino, kad vieno inžinieriaus architekto žmona su sūnumi, S. Binkienės išgelbėta iš Kauno geto, slapta būtų nugabenta pas tėvus jėzuitus į Šiaulius. Moterimi su vai-

ku pasirūpino tėvas J. Borevičius. Jėzuitas t. J. Paukštys su mokytoja Rone Rozonteliene, vilkinčia vienuolės rūbais, keliavo po Žemaitiją, rinkdamas maistą gete buvusiems žydams. Išgelbėtus iš geto žydus nuvesdavo pas ūkininkus.

T. Stasys Kazėnas, SJ, iš J. Borevičiaus amžininkų yra girdėjęs, kad prie bažnyčios veikė tarsi žydų perdavimo punktas. Vieni žmonės atvesdavo žydus, kiti išsivesdavo. Vieni kitų jie net nepažinojo. „Reikėdavo ir dokumentus žydams parūpinti, ir surasti, kas išvestus žmones priims. Juk neužteko juos išvesti iš Šiaulių į kokį kaimą. Buvo visas tinklas sukurtas“, – sakė kunigas.

Tėvui Stasiui apie žydų gelbėjimą yra pasakojęs diakonas Vincentas Biekša, SJ. „Tėvas Borevičius, Šiauliuose dirbęs 1942–1944 metais, labai gerai kalbėjo vokiškai, tad lankydavo vokiečių karininkus. Prieš eidamas pas juos išgerdavo tiršto lajaus, kad padengtų skrandžio sieneles ir jo nepaveiktų išgertas alkoholis. Kunigas gerdavo lygiai su karininkais, o kai šie apgirsdavo, išprašydavo jam atiduoti kelis žydus“, – prisiminė jis.

Sprendžiant iš lietuvių policijos Šiauliuose vadovo Juozo Pakulio laiško J. Borevičiui, J. Pakuliui patarus, jis prašydavęs gestapo leidimo paimti iš geto žydų darbams.

Gelbėtojų atminimo įamžinimas

2019 m. liepos 15 d. Šiauliuose buvo atidengta kunigą Joną Borevičių ir kitų žydus gelbėjusių jėzuitų atminimą įamžinusi lenta. Tai buvo Šiaulių geto likvidavimo 75-osioms metinėms skirtas renginys, į jį kvietė Šiaulių krašto žydų bendruomenė. Kartu minėtas ir jėzuitų misijos Lietuvoje 450-metis. Lentos atidarymo iškilmėse dalyvavo svečiai ne tik iš Lietuvos, bet ir Izraelio.

2024 m. Šiaulių miesto savivaldybė atminimo lentą nuėmė, kilus nepasitenkinimui, kad užrašas joje netikslus – nurodyta, kad kunigas J. Borevičius yra Pasaulio tautų teisuolis, tačiau oficialiai šis titulas jam nebuvo suteiktas.

Už žydų gelbėjimą 2017 m. J. Borevičius apdovanotas Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi, bet iki tol niekas nesikreipė, kad kunigui būtų suteiktas Pasaulio tautų teisuolio vardas. Tai turėtų daryti patys išgelbėtieji arba jų artimieji.

Lentoje buvo įamžintas J. Borevičiaus portretas, Žūvančiųjų gelbėjimo kryžius ir trimis kalbomis parašyta: „Pasaulio tautų teisuolis kun. Jonas Borevičius SJ kartu su kitais tėvais ir broliais jėzuitais obelų sodo prie Šv. Ignaco Lojolos jėzuitų bažnyčios stoginėje 1941–1944 metais slėpė iš geto išvestas žydų šeimas.“ Atminimo lentą kūręs šviesaus atminimo dizaineris Darius Augulis teigė: „Gelbėtojas yra gelbėtojas, ir tai teisu. Jei žydų gelbėjimas yra pasaulinis reikalas, tai bet koks jų gelbėtojas gali būti vadinamas pasaulio teisuoliu.“

T. Leo Leise, SJ

Grįžau ten, kur anksčiau nebuvau

Septintojo dešimtmečio Johno Denverio dainoje „Rocky Mountain High“, kuri, beje, buvo mano jauno suaugusiojo gyvenimo dalis, yra tokia eilutė: „...Grįžtu namo – į vietą, kurioje dar niekada nebuvau.“ Ši frazė šiek tiek atspindi tai, kur dabar esu, sulaukęs aštuoniasdešimties metų.

Didžiąją gyvenimo dalį man buvo brangūs du dalykai: tarnystė Dievui per kunigystę ir mano lietuviškas paveldas. (Mano brolis mėgdavo patikslinti, kad esu tik „pusiau“ lietuvis.) Abi šios temos lydėjo mane visą gyvenimą ir abiem prireikė laiko, kol jos išsipildė. Bet štai – esu Dievo kunigas, gyvenantis Lietuvoje. Kelionė iki čia per ilga, kad tilptų į šį esė, todėl galbūt paliksiu ją kitam kartui.

Atvykęs gyventi į Lietuvą, trejus su puse metų darbavausi Vilniuje, Šv. Jonų bažnyčioje. Taip pat kas savaitę aukodavau Mišias anglų kalba Šv. Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje, vėliau jos persikėlė į Šv. Onos bažnyčią. Mano lietuvių kalbos įgūdžiai buvo prastesni nei dabar, nors anuomet galbūt kalbėjau labiau užtikrintai. Dabar jau apie septynerius metus gyvenu Kaune ir patarnauju užsieniečių bendruomenei, aukodamas Mišias anglų kalba. Jų dalyvių skaičius išaugo nuo vieno pirmą kartą iki beveik šimto šiuo metu. Daugelis dalyvaujančiųjų Mišiose yra studentai, todėl lankytojų skaičius visada svyruoja, daugiausia dėl egzaminų ir atostogų. Tačiau įdomiausia mano kelionės dalis yra tai, kur galiausiai apsistojau. Pradžioje gyvenau jėzuitų rezidencijoje Kaune, pačioje Senamiesčio širdyje. Čia jaučiausi kitaip, nei gyvendamas Vilniuje, tačiau būtent tada iš t. Antano Saulaičio sužinojau, kad Kaune yra gyvenęs garsus mano giminaitis – kompozitorius Stasys Šimkus, mano močiutės pusbrolis. Dabar gyvenu jo sodyboje ir ja rūpinuosi.

Atvykęs į Lietuvą, vis gilinau savo šeimos ryšius. Giminaičius radau tiek iš vieno, tiek iš kito senelio pusės, tačiau artimiausias giminaitis, apie kurį žinau, yra antros eilės pusbrolis. Taip pat pradėjau ieškoti daugiau informacijos apie Stasį Šimkų ir tai mane atvedė prie jo kapo, jo biusto Muzikinio teatro sodelyje, paminklo Šimkų sodyboje Motiškių kaime prie Seredžiaus ir Stasio Šimkaus sodybos Birutės kaime Aleksote, Kaune.

Šią sodybą mums, jėzuitams, prieš dvidešimt metų padovanojo du Stasio Šimkaus sūnūs. Pradžioje ji buvo išnuomota Kauno Šv. Ignaco kolegijai. Tačiau jie ją naudojo kaip sandėlį, o teritorija buvo visiškai apleista ir tapo kaimynų šunų vedžiojimo vieta. Mane ši sodyba domino dėl istorinių ir šeimyninių priežasčių. Taigi, kai

pagaliau gavau paskutinę dalį iš paveldėto motinos palikimo, turėjau galimybę sodybą atnaujinti.

Kai pradėjau sodyba rūpintis, name tinkami naudoti buvo du su puse kambario, bet ir jie buvo prastai įrengti. Manau, kad būtent ten kažkada buvo įsikūręs muziejus, vėliau perkeltas į Kipro Petrausko muziejų. Taigi vieną žiemą aš apsigyvenau tose patalpose, šildydamas jas viena krosnele, esančia tarp dviejų kažkiek įrengtų kambarių.

Kartą mano automobilis buvo remontuojamas, tad į sodybą grįžau taksi. Vairuotojas norėjo pamiklinti savo anglų kalbą ir pasisakė, kad yra statybininkas. Pamaniau, kad tai Dievo būdas man pasakyti, jog radau žmogų, kuris atnaujins sodybą.

Tačiau Dievas kartais mėgsta daryti netikėtus posūkius! Kaip tik tada, kai jau buvau pasirengęs jį pasamdyti, pasirodė du kiti vyrai ir pažadėjo atlikti tą darbą už mažesnę kainą. Anksčiau jau buvau keletą kartų su jais bendradarbiavęs – jie įdėjo naujus langus į klėtį, sutvarkė šulinį ir atliko keletą kitų smulkių darbelių. Tą dieną, kai pasirodė anas statybininkas, jau buvau priėmęs sprendimą ir pasakiau jam, kad nesinaudosiu jo paslaugomis. Tai buvo nepatogi akimirka, bet už ją esu dėkingas. Namas buvo rekonstruotas per metus, gavau dovanų pakankamai baldų ir buitinės technikos, kad galėčiau jį užpildyti, ir nuo tada palaikau darnius santykius su šiais vyrais.

Kartais sunku patikėti, kad šis namas, kuris dabar atrodo nuostabiai, iš pradžių neturėjo grindų, sienos buvo tiesiog atviros sijos ir visur mėtėsi šiukšlės. Be namo remonto darbų, dar užsakiau pakeisti stogą tvartui ir įrengti automatinius įvažiavimo vartus. Įsigijau vejos pjovimo mašiną, skirtą prižiūrėti hektaro ar šiek tiek didesnį žemės sklypą, likusį iš pradinio sklypo, ir jau antri metai skinu obuolius nuo penkiasdešimties jame augančių medžių, spaudžiu iš jų sultis, kurias vartoju pats, dovanoju ir parduodu. Sodyba buvo padalyta dar prieš man pradedant joje gyventi ir darbuotis – antrasis hektaras parduotas statyboms. Nors tai mane šiek tiek nuliūdino, bet kai po šešių ar daugiau valandų vejos pjovimo nulipau nuo traktoriaus ir vos galėjau paeiti, džiaugiausi, kad dabar liko tik vienas hektaras.

Kadangi darbo niekada nebūna per daug, taip pat įrengiau didelį daržą, kuriame auginu žirnius, burokus, ridikėlius, kopūstus, brokolius, žiedinius kopūstus, braškes, šparagines pupeles, agurkus, cukinijas, moliūgus, svogūnus, salotas, špinatus ir kitas daržoves. Niekada nesuspėju atlikti visko, ką reikia padaryti, bet nuolat ieškau, ką dar galėčiau nuveikti.

Galutinė sodybos paskirtis dar nenustatyta, tad kol kas kartais ją naudoju savo tarnystei aukodamas Mišias anglų kalba – kopyčioje porą kartų šventėme Mišias ypatingomis progomis su nedidele bendruomene ir kartą surengėme Kaune susibūrusios angla-

kalbės Mišių bendruomenės susitikimą. Taip pat per pastaruosius metus tris žmones parengiau Krikštui, Sutvirtinimui ir priėmimui į Bažnyčią. Tiesa, pamiršau paminėti, kad erdviausias namo kambarys yra skirtas koplyčiai, kuri tapo tikrai gražia ir puikia vieta maldai. Tikiuosi rasti būdų, kaip šią sodybą panaudoti didesnei Bažnyčios bendruomenei.

Beje, šiek tiek daugiau nei prieš metus įsigijau pagyvenusią kalaitę, kurios savininkas po dešimties metų turėjo atsisakyti. Jos vardas – Bitė. Šuns gal ir nebūčiau įsigijęs, bet likus porai mėnesių iki jo atvykimo, papūgėlė, kurią turėjau trejus metus, išskrido pro duris ir daugiau nebesugrįžo. Taigi, sodyboje buvau likęs visiškai vienas... O šiaip – ir toliau dalyvauju Kauno jėzuitų namų bendruomenės susitikimuose, Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčioje pirmadieniais aukoju Mišias lietuvių kalba.

Neseniai du žmonės atkreipė mano dėmesį, kokių nuostabių ryšių užmezgiau gyvendamas čia. Vienas iš jų – draugas, kurį pažįstu nuo pat pirmos gyvenimo Lietuvoje dienos, kitas – atsitiktinis pažįstamas, gyvenantis Anglijoje ir Australijoje, atvykęs padėkoti už dėmesį, kurį parodžiau jo broliui, prieš kelerius metus gulėjusiam ligoninėje Kaune.

Nuostabu, kad gyvenu mieste, iš kurio emigravo mano močiutė iš motinos pusės, ir galiausiai susikūriau neįtikėtiną ryšį su buvusiais jos pusbrolio namais, kuriuos atstačiau ir kuriuose dabar gyvenu. Kai žvelgiu, kaip visos šios dalelės susidėliojo į vieną visumą, man ir kai kuriems kitiems tai rodo nuostabų ryšį tiek su šeima, tiek su tėvyne. Abiejų dalykų aš anksčiau iš tiesų nepažinojau.

Esu gavęs gerą dovaną

Kaip kitose vienuolijose, taip ir Jėzaus Draugijoje, paskutinį vienuoliško ugdymo etapą ar kunigystės šventimus pasiekia tik dalis pradėjusiųjų naujokyno programą. Tačiau net ir Draugiją vėliau dėl vienų ar kitų priežasčių palikusieji ir pasirinkusieji kitą gyvenimo kelią dažnai sako, kad ignaciškasis dvasingumas ir jėzuitiškas ugdymas išlieka svarbūs, o su jėzuitais užsimezgusi bičiulystė – brangi ir toliau puoselėjama. Vienas iš jų – kaunietis Dainius Koveras, sutikęs savo patirtimi pasidalyti su žurnalo skaitytojais.

Dievas mano gyvenime atsirado sulaukus 15-kos metų, kai mokytoja ant lentos užrašė žodį „Dievas“. Smalsumas ir noras apie Jį daugiau sužinoti mus su draugu atvedė į Šv. Ignaco bažnyčią Šiauliuose patarnauti Mišioms. Mano tėvai buvo išsiskyrę, o aš, pasirodo, – nekrikštytas. Gera proga Dievui gyvenime atsirasti! Tad gruodžio 28 d., minint Nekaltuosius Vaikelius, įvyko mano krikštas. Vienuoliktoje klasėje mokiausi Panevėžyje, kur lankiau sporto mokyklą, tačiau mano pasirinktas dviračių sportas pradėjo nesisekti, sušlubavo sveikata, tai kėlė ir daug egzistencinių klausimų. Dvyliktoje klasėje grįžau į Šiaulius ir Šv. Ignaco bažnyčią patarnauti šv. Mišioms. Su čia tuo metu dirbusiu jėzuitu t. Stasiu Kazėnu kalbėdavausi apie tai, ką norėčiau veikti toliau. Kartą į Šiaulius atvyko t. Aldonas Gudaitis. Susipažinome, pabendravome ir likome draugai iki šiol. Papasakojau jam apie save, apie savo svarstymus, gal ir man pas jėzuitus reikėtų... Aldonas ir sako: žinai, tie jėzuitai labai pasaulietiški, tarsi nematomi. Bet jeigu nori, bandyk. Kadangi buvau visiškai laisvas, neturėjau kitų tikslų, 1994 m. Kaune pradėjau jėzuitų naujokyną, kuriam vadovavo t. Leonardas Jagminas. Vėliau naujoko ugdymo tęsti išvykau į Insbruką. Didžiųjų rekolekcijų – 30 dienų dvasinių pratybų – patirtis gyvenime nušvietė labai daug dalykų, man net pačiam gerai nesuvokiant, kaip: kas yra Dievas? ir kas yra žmogus? kokia gyvenimo prasmė? kaip veikia Šventoji Dvasia? ir kaip galima atpažinti kitas dvasias? Rekolekcijos parodė, kad ignaciškieji metodai iš tiesų yra praktiški. Esant kokiai nors situacijai, ateina tam tikras aiškumas, ko Dievas iš manęs nori, kur jis mane veda, kodėl apskritai taip gyvename. Kai vėliau nusprendžiau kurti šeimą, tai niekur nedingo.

Nepaisant gyvenimo pokyčių, mano santykis su Dievu ir toliau stiprėjo, ilgainiui susiformavo ir tam tikras Dievo įvaizdis. Manasis yra toks: gyvenu viską man iš meilės suteikiančio pasaulio Kūrėjo Dievo Tėvo namuose; tuose namuose gyvena visa Švč. Trejybė, kiekvienas savo kambaryje. Į Tėvo kambarį nedrįstu įžengti, jaučiuo-

si nevertas būti pasaulio Kūrėjo akivaizdoje, bet žinau, kad esu jo mylimas. Dažniau bendrauju su Sūnumi, kuris kaip tikras brolis mane moko per savo žemišką kelionę, per Šventąjį Raštą, per gyvenimą, per kitus žmones; rodo kelią, kaip būti išganytam per gailestingumą, pasiaukojimą, sekant jo pavyzdžiu. Jėzus nieko nesisavino, viską atidavė Tėvui. Ir man jis rodo, kaip turiu elgtis... Tuose namuose gyvena ir Šventoji Dvasia – Patarėja. Kai kyla klausimų, kaip man elgtis ar kokį sprendimą priimti, prašau jos malonės patarti ir padėti atrasti Dievą visuose dalykuose. Pasitikėdamas jos vedimu, bandau suprasti, kas ateina iš Dievo ir ką jis nori per tai pasakyti.

Svarbiausią dalyką – suvokimą, kad Dievas yra čia ir dabar, – suformavo būtent šv. Ignaco dvasinės pratybos. Jos padėjo suprasti, kad vienintelis gyvenimo tikslas ir yra Dievas, o prie jo artėti padeda nuolat puoselėjamas asmeninis santykis su juo per Šventąjį Raštą, liudijimus, pokalbius su kitais žmonėmis ar tais pačiais jėzuitais. Kodėl ir toliau norisi su jais bendrauti ir bendradarbiauti? Nes esame toje pačioje „smėlio dėžėje“, kurioje iki šiol man gera. Pradžioje lyg ir jaučiausi prasikaltęs, kad „neištempiau“ iki kunigystės. Bet supratau, kad Dievas manęs niekuo nekaltina. Jėzuitai irgi. Dėl to jų nesibaiminu. Ir toliau esame bendrabroliai.

Nuo 2000-ųjų metų dirbu nekilnojamojo turto srityje, konsultuoju, padedu klientams spręsti kilusius klausimus, parengiu reikiamus dokumentus dėl statinių įteisinimo ar žemės nuosavybės. Jaučiu, kad tai yra sritis, kur aš labiausiai galiu žmonėms padėti, atsidėkodamas Dievui už tai, ką iš jo gavau ir nuolat gaunu. Šiame darbe turiu galimybę dalintis tuo, ką Dievas man duoda – ne veltui

jis mums parenka įvairius pašaukimus. Kadangi žemiški reikalai ir jėzuitų neapleidžia, padėjau jiems įteisinti Kauno jėzuitų gimnazijos priestato ir pradinės mokyklos pastatus, namus Druskininkuose ir t. t.

Darbe tenka bendrauti su įvairiais žmonėmis. Dievui garbė, kad jis tiek visokių žmonių atveda, parodydamas, jog čia mano vieta – būti su jais realioje jų situacijoje. Žinoma, nepuolu iš karto apie Dievą kalbėti, bet kartais vis dėlto reikia padėti žmonėms pamatyti, kai jų vertybinis pamatas labai netvirtas, kai lengvai gali pamesti teisingą kelią. Neišmintinga pataikauti žmogui, jei jauti, kad sakydamas tiesą gali jam labiau padėti. Matydamas, kad reikia įvardinti realius dalykus, net jei jie nėra malonūs, sakau: Dieve, Tu veik!

Jei mūsų gyvenimo tikslas yra Dievas, negalime gyventi taip, tarsi jo nebūtų kasdienybėje. Dėl to būtina padėti jam veikti per mane, būti tarnu, pagalbininku. Susidūrę su manimi darbe, žmonės supranta, kad esu tikintis. Jei man kas nors svarbu vertybiškai, o diskusijose iškyla įvairių nuomonių, pasisakymų, stengiuosi žmogaus neatstumti, bet atrasti, kaip kalbėtis, kad vėliau jis pats pradėtų kelti klausimus.

Gal šiek tiek liūdėjau, kad nepasiekiau kunigystės, bet žvelgdamas atgal matau, kad Dievas žmogų myli ir visada jam nori geriausio. Išeinant iš vienuolijos nebuvo nuoskaudos, kad palieku kelią, kurio neišsaugojau. Suvokiau atsakomybę, kuri ateina, kad ją turiu priimti, nuo jos nebėgti. Kunigystę besirenkantys turi būti brandesni. O aš dar buvau labai jaunas, sudėtinga priimti tokį nepaprastą sprendimą... Dievas padėjo suprasti, kad ir dabar galiu jam tarnauti – dalydamasis, nepasilikdamas to, ką gavau, vien sau.

Nejaučiu nuoskaudos, kad esu ne tarp jėzuitų. Priešingai, norisi pas juos grįžti, dėkoti, kad davė galimybę prisiliesti prie jų ugdymo, pažinti šv. Ignaco dvasines praktikas, pirmiausia – dvasių atpažinimo. Esu gavęs gerą dovaną. Jėzuitai man pasėjo Dievo sėklą, ir ji prigijo. Aišku, reikia ją nuolat laistyti per kasdienę maldą ir įvairias tarnystes.

Dievas davė žmoną, susilaukėme trijų sūnų, kurie daugiau ar mažiau jėzuitiško ugdymo irgi patyrė gimnazijoje. Jaučiu pareigą artimuosius vesti prie Dievo, parodyti jį kasdienybėje, meldžiuosi, kad ir jie Dievą visuose dalykuose atrastų. O čia labai svarbu, kokį Dievo įvaizdį aš jiems perteikiu. Kasdien savęs klausiu: koks mano santykis su juo? ar gyvas? ar vien iš pareigos? Jei esu užmezgęs asmeninį santykį su Dievu, kaip jį turiu atskleisti artimiesiems, kad ir jie tą gyvybę pajustų? Ne pats kalbėdamas, bet leisdamas Šventajai Dvasiai į žmogų prabilti. Šitoje kelionėje iš tiesų yra ką veikti...

Ir dar. Nepamiršti dėkoti Dievui, kad esu daugiau gavęs dovanų, nei vertas jų gauti.

Užrašė Jūratė Grabytė

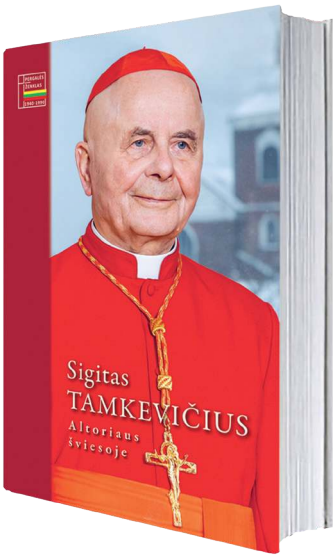

Krikštonys – Simnas – Kybartai – Sibiras – Kaunas –

taip galėtume nužymėti svarbiausius kardinolo Sigito Tamkevičiaus, SJ, gyvenimo kelionės etapus, išsamiai apibūdintus neseniai pasirodžiusioje gausiai iliustruotoje jo biografinėje knygoje „Altoriaus šviesoje“, kurią išleido Krikščioniškos pagalbos labdaros ir paramos fondas „Donum“.

Su bendražygiais knygos „Altoriaus šviesoje“ pristatyme Nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje š. m. rugsėjo 24 d. Iš kairės: ses. Bernadeta Mališkaitė, SJE, Petras Plumpa, kun. Robertas Grigas, kard. Sigitas Tamkevičius, SJ, ses. Regina Teresiutė, SJE. Konstantino Karašausko nuotr.

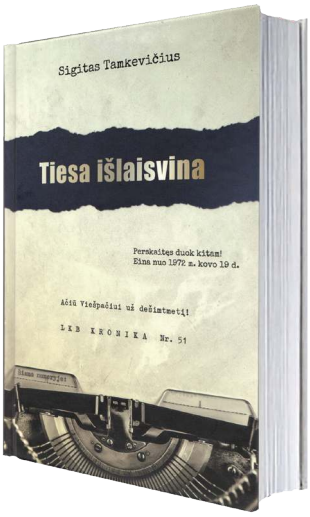

Knygoje „Tiesa išlaisvina“, kurią kiek anksčiau išleido UAB „Vox altera“, pateikiami kardinolo S. Tamkevičiaus prisiminimai tik apie vieną jo gyvenimo etapą – Katalikų Bažnyčios Kronikos leidybą ir nelaisvės metus, kuriais teko sumokėti už šitą sovietinės valdžios neįveiktą Dievo stebuklą. Aktualumo neprarandančios ano meto patirtys bei išgyvenimai dėl glaustos leidinio stilistikos galėtų sudominti įvairaus amžiaus skaitytojus.

Zita Karklelytė,
„Karunkos“ vadovė

40 „Karunkos“ paukščių jėzuitų globoje

„Maldos ir liaudiško giedojimo grupė KARUNKA“. Gal kiek ir griozdiškas pavadinimas, bet anuomet, 1986-aisiais, neišmąstėme, kaip apibūdinti liaudies dainų entuziastų, ėmusių burtis giedoti šventų liaudiškų giesmių, būrelį. Tikrai ne ansamblis, ne choras, tiesiog – liaudiškai giedanti maldos grupė.

Kai Šv. Jonų bažnyčioje šventėme savo 10-metį, tautodailininkė Birutė Kuckaitė mums nutapė paveikslą „Ryto giesmė“, kuriame giedojo 10 paukščių. Po penkerių, kai šventėme 15-ą gimtadienį, tame paveiksle pripiešė dar penkis čiulbuonėlius, vėliau – dar penkis, taip paukščiai nesiliovė skridę ir giedoję. Šiemet jų būrį papildę dar penki suskrido jau iš Elenos Kniūkštaitės rankų. Ir štai – 40 paukščių, 40 „Karunkos“ gyvavimo, giedojimo, maldos ir tarnystės metų.

Neįprastas pašaukimas

1986-aisiais Lietuva dar buvo okupuota, oficialioji valdžia persekiojo tikinčiuosius ir tikėjimo praktikavimą, tad kas mus pastūmėjo susiburti? Ogi būtent tas pats aršus sovietinis ateizmas, nuolat citavęs pirmojo į kosmosą išskridusio rusų kosmonauto Jurijaus Gagarino „liudijimą“, girdi, danguje Dievo neradęs, taigi jo nėra ir būti negali... Siautėjant ideologijai, persekiojusiai tikinčiuosius, dažnas inteligentas ne tik bijojo apie Dievą prasižioti – netgi mirus jo tikinčiai pamaldžiai motinėlei šv. Mišiose nedrįsdavo dalyvauti, tad apie giedojimus, maldas prie mirusiojo ne vienas jau ir pamiršęs buvo. Vis dėlto jautėme Dievo alkį, Dvasios troškulį ir neviltį, ypač laidotuvėse. Tad keli bičiuliai iš Vilniuje susibūrusio liaudies dainų ir šokių klubo „Raskila“ sutarėme rinktis atskirai ir mokytis ne dainų, bet giesmių, kad, reikalui esant, galėtume malda užtarti mirusiuosius, katalikiškai juos palydėti į poilsio vietą. Tuo metu daugiausia galvojome apie savo artimuosius.

Malda ir giesmė, budėjimas prie mirusiojo – Lietuvos kaimuose labai sena ir gyvai išlaikyta tradicija. Vadinamosiose budynėse (nuo žodžio „budėti“) labai svarbus vaidmuo tekdavo giedojimams. Tad ir patraukėme į kaimus ieškoti bei užrašinėti dar išlikusių laidojimo papročių, apeigų, senųjų giesmių, jų mokėmės ir giedojome šermenyse. Vis dažniau mus kviesdavo giesme palydėti ir visiškai nepažįstamus žmones. Nebuvo lengva. Kam gi smagu eiti į šermenis? Bet jautėme, kad turime tai daryti. Juk dar Makabiejų knygoje

drąsinama, kad mintis melstis už mirusius yra šventa ir išganinga (žr. 2 Mak. 12, 46).

Nuo seno meldžiantis ir giedant prie mirusiojo – jokio atlygio, tik nesavanaudiška artimo meilė. Mes irgi tos tradicijos laikėmės ir tebesilaikome. Kai kas mus vadina keistuoliais, o mes tikime, kad viską, ko žmogui labiausiai reikia, Dievas teikia dovanai, tad ir šiuo atveju, kai Dievo pašauktai sielai labiausiai reikalingas jo gailestingumas, argi galima jo melsti už pinigus?

„Neprisirišę“, nepriklausomi

Senąją kantičką vaizduojantis sidabro votas kaip padėka už 30 giedojimo metų

Susibūrėme laisvi ir nepriklausomi – nuo anuometinės dar sovietinės valdžios, kuri agresyviai reaguodavo į bet kokią tikinčiųjų iniciatyvą. Tad repetuoti, mokytis giesmių kartą per savaitę rinkdavomės slapčia, privačiuose butuose, nuolat juos keisdami, atseit, „mėtydami pėdas“. Vis dėlto KGB archyvuose buvo rastas dokumentas, kad mūsų būrelį būtina stebėti. Bandymas „prisirišti“ prie Šv. Onos bažnyčios patyrė fiasko. Vargonininkas pamokė mus kelių šermeninių giesmių vildamasis, kad papildysime jo choro gretas, bet kaip tik tuo metu KGB rūsiuose atsidūrė vienas pagrindinių mūsų giesmininkų Gediminas Jakubčionis, dauginęs ir platinęs Nepriklausomybės laikais leistą literatūrą. Dauguma buvome kviečiami į KGB kaip „liudytojai“. Tai sužinojęs, vargonininkas išsigando ir paprašė, kad daugiau pas jį nebeateitume...

Daugiau galimybių atsivėrė ateizmo pamatus sudrebinus Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžiui. Klebonas (vėliau vyskupas) Juozas Tunaitis mus priglaudė Šv. Mikalojaus bažnyčios palėpėje, vėliau –

„Karunkos“ 25-metis paminėtas Šv. Jonų bažnyčioje

net senosiose kurijos patalpose, galiausiai atsidūrėme Vilniaus arkikatedros varpinėje. Prasidėjo „aukso amžius“, kai dvasingumo išsiilgę žmonės ėmė plūsti į bažnyčias. Trečiadienio vakarais netikėtai užtikęs atviras katedros varpinės duris ir ten užėjęs prašalaitis rasdavo aplink stalą susėdusį būrelį giedančių žmonių. Čia liaudiškų giesmių mokėsi, repetavo ir tos dienos aktualiausiomis intencijomis meldėsi „Karunka“. Užėjusysis būdavo kviečiamas sėstis ir kartu giedoti. Kai kas rizikuodavo prisėsti, o vėliau ir pasilikti. Taip mūsų būrys pradėjo augti.

Giedojimas šermenyse ir toliau liko kaip mūsų pirminis pašaukimas. Jautėme prasmę būti ten, kur atsiveria riba tarp šiapus ir anapus, kad nutiestume tiltą per bedugnę, padėtume mirusiam ir paguostume gyvuosius. Pasitaikydavo, kad tą pačią dieną būdavome prašomi giedoti net dviejose vietose, tad tekdavo pasidalinti į du būrelius. Dėl savojo pašaukimo negalėjome įsipareigoti nuolat giedoti vienoje ar kitoje bažnyčioje, į kurią buvome kviečiami.

Nauji darbai Viešpaties vynuogyne

Tačiau Viešpats mums buvo numatęs ir daugiau užduočių. Pamažu atsivėrė kiti liaudiškojo pamaldumo turtai: Švč. Jėzaus vardo rožinis, Švč. M. Marijos rožinis, Graudūs verksmai, Žemaičių Kalvarijos kalnai, Švč. M. Marijos valandos. Sėmėmės melodijų iš neišsenkančio liaudies kūrybos lobyno, po trupinėlį rankiodami jas įvairiausiose Lietuvos vietose. Ir patys giedojome šv. Mišiose įvairiose Lietuvos parapijose, dažniausiai – per atlaidus ar advento, gavėnios, Vėlinių vakarų programose.

Dar Atgimimo pradžioje tikėjimo broliai iš Drezdeno padovanojo mums oranžinį autobusiuką. Bematant jį aptaškavome, ir autobusiukas virto linksma „boružyte“. Kunigo G. Petronio palaiminta, mūsų Adolfo virtuoziškai vairuojama, ji vingiavo ir plačiomis autostradomis, ir prastais keliukais, nešdama giedantį, klegantį mūsų būrį į Lietuvos šventoves, didžiuosius atlaidus (Šiluvą, Žemaičių Kalvariją, Kryžių kalną) arba ten, kur mūsų giesmių tiesiog laukė žmonės (Alytų, Birštoną, Druskininkus, Ignaliną, Krivasalį, Pabradę, Pamerkius, Ryliškius, Rokiškį, Švenčionėlius, Užuguostį...). Kiekviena kelionė, kiekviena išvyka – tai vis Dievo malonės srovė, užliejanti mūsų dvasią, stiprinanti kasdienybei. O tas besiveržiantis širdies džiaugsmas – tarsi Amžinybės valandėlė, dovanojama jau čia, žemėje...

Mūsų narių skaičius, lyg derlus grūdas, Viešpaties pasėtas, per dvidešimt penkerius metus nuo kelių išaugo iki keliasdešimties. Tuomet buvome gausiausia šeima – tiesiog sambūris žmonių, norinčių melstis liaudiška giesme. Anaiptol ne tobulai, ne „koncertiškai“, bet iš širdies. Deja, šiandien iš to gausaus būrio 24 jau peržengę Amžinybės slenkstį Viešpatį šlovina su angelų pulkais.

Vasaros stovykloje su t. Gediminu Kijausku, SJ

Minint „Karunkos“ 35-metį, Pal. Jurgio Matulaičio bažnyčios šventoriuje kaip padėkos ženklas pastatytas stogastulpis – Rūpintojėlis

Nauja užduotis atsirado mąstant, kaip įamžinti bent dalį mūsų surinktų lobių. Todėl parengėme ir išleidome savo giesmynėlį „Ieško Tavęs mano siela“, įrašėme dvi garso kasetes „Ir amžinoji šviesa jiems tešviečia“ bei „Prie dangaus glauskis“ ir kompaktinį diską „Aukštyn širdis“. Tikimės, kad per juos senosios liaudiškos giesmės sklinda toliau, ir viliamės, kad jų besiklausantys pajus ir iš tautos gelmių sklindantį maldos bei pasaulėjautos savitumą, nepakartojamą, brangų paveldą kaip amžiną aktualiją.

Šv. Ignaco dvasiu keliu

Pirmoji pažintis su tėvais jėzuitais įvyko per kunigą Stasį Kazėną Šiaulių Šv. Ignaco bažnytėlėje 1991-aisiais. Tai buvo politinės įtampos kupinos dienos. Maskvoje vyko rugpjūčio pučas, o mes traukiniu važiavome giedoti į mūsų bičiulės Loretos Vinclovienės mamos laidotuves. Velionė buvo pašarvota Šv. Ignaco bažnytėlėje, antrame aukšte. Meldėmės, giedojome, o kai mūsų giedojimu pasidžiaugė bažnyčios rektorius, prasitarėme, kad vakare žadame giedoti Žemaičių Kalvarijos Kalnus. Jis akimirksniu pasiūlė: „Nusileiskite giedoti į bažnyčią. Į viršų atidarysime duris, o į bažnyčią pakviesiu susirinkti šiauliečius, kad visi tokią įtampos kupiną naktį budėtume maldoje.“ Taip ir padarėme. Žmonių susirinko, drauge visi meldėmės ir už velionę, ir už politinius įvykius Maskvoje. Tą naktį Viešpats siuntė pergalę!

Toliau – pirmieji giedojimai Lietuvių katalikų mokslų akademijos renginiuose, kai jai vadovavo vysk. Jonas Boruta, SJ, bendravimas su t. Kazimieru Ambrasu, patarnavimai Šv. Jonų bažnyčioje, kur bendradarbiavome su kitais kunigais jėzuitais – Eitvydu Merkiu, čia dirbti atvykusiu Stasiu Kazėnu, Algiu Baniuliu, Gediminu Kijausku, Vidmantu Šimkūnu. Ypač t. S. Kazėnas vertino mūsų giedojimus. Jo tarnystės Šv. Jonų bažnyčioje laiku daugiausia teko talkinti Sutaikinimo pamaldose prieš didžiąsias šventes, Švč. Marijos valandomis skelbti jos Nekaltąjį Prasidėjimą advento sekmadienių rytais, gavėnios sekmadieniais giedoti Graudžius verksmus, Didįjį penktadienį – Žemaičių Kalvarijos Kalnus. Be abejo, kiekviena galimybė šlovinti Dievą šventose Mišiose taip pat džiugino širdis.

Ypatinga dangaus malonė „Karunkai“ buvo šv. Ignaco dvasingumu paremtos kasmetinės mūsų stovyklos jėzuitų namuose Druskininkuose. Tėvams jėzuitams padedant, čia dar labiau stiprėjo mūsų bendrystė ir ypač dvasinis augimas. Ilgiausiai ir rūpestingiausiai mus ugdė A. Baniulis, S. Kazėnas, G. Kijauskas. „Paragavus“ ignaciškojo dvasingumo, nebeužteko kantrybės laukti kitų metų stovyklos, ėmėme kas mėnesį susitikinėti Vilniuje, Alės Počiulpaitės namuose, palydint t. A. Baniuliui. Taip subrendome kaip ignaciškojo dvasingumo būrelis. Dabar jau renkamės savarankiškai, toliau džiugiai dalydamiesi maldos patirtimis bei įžvalgomis.

Vienoje iš stovyklų Druskininkuose, kurioje mus palydėjo t. Kazėnas, kilo idėja surengti giedotojų stovyklą, sukviečiant liaudiško giedojimo entuziastus ir iš kitų Lietuvos vietovių. Sumanyta – padaryta. Kitais (2008) metais pačioje Lietuvos širdyje – Šiluvoje – savaitgalį keli kolektyvai susibūrė į pirmąją respublikinę giedotojų stovyklą. Dabar tokias stovyklas-festivalius jau rengia Lietuvos liaudiškojo giedojimo asociacijos pirmininkas, liaudiškojo giedojimo entuziastas kun. Saulius Stumbra. Bet anuomet ši mūsų stovykla buvo pirmoji. Ačiū t. Stasiui Kazėnui!

Dėkinga širdimi

Pradėję nuo dešimtmečio, kas penkmetį šventėme savo jubiliejus. Ir beveik visus – Vilniaus Šv. Jonų bažnyčioje. Švęsdami 30-metį čia, prie Loreto Marijos skulptūrėlės, paaukojome senąją kantičką vaizduojantį sidabro votą kaip ypatingą padėką už visus giedojimo metus (juvelyrė Laima Kėrienė). Tik 35-metį šventėme Pal. Jurgio Matulaičio bažnyčioje, nes jos šventoriuje kaip padėkos ženklą pastatėme stogastulpį – Rūpintojėlį (dievdirbys Adolfas Teresius, saulutės kalvis Saulius Kronis) su užrašu: „Būk pagarbintas, Dieve, už 35 KARUNKOS gyvavimo metus. Tebūna Tau maloni mūsų liaudiška giesmė. Laimink mus ir Tėvynę Lietuvą. 1986–2021.“

Tokia pat malda dėkojame ir už „Karunkos“ 40 paukščių sąskrydį: „Būk pagarbintas, Dieve, už visus keturiasdešimt gyvavimo, giedojimo ir tarnystės metų! Tu esi vienintelis ir tiksliausias mūsų darbų ir tarnysčių Skaičiuotojas. Viską sudedame į Tavo maloningas rankas, vildamiesi Tavo gailestingumo sau ir mūsų Tėvynei Lietuvai. Amen.“

„Karunkai“ – 40!

800 mazgelių
Kaip *jie* tapo *mes*

Vilma Gegužienė

Prieš aštuonerius metus į Šv. Kazimiero bažnyčią pirmasis atėjo mano vyras. Dukra ruošėsi Pirmajai Komunijai, jis palydėdavo ją į užsiėmimus, įsitraukė ir į bažnyčios veiklas. Aš tiesiog atsekiau iš paskos. Tikrai negalvojau, kad prasideda ir mano pačios kelias į bendruomenę. Tiesiog nueini kartu, pabūni Mišiose. Kitą sekmadienį – vėl. Ir dar kartą... Man Šv. Kazimiero bažnyčia pirmiausia tapo ramybės vieta. Gal todėl, kad kasdienybėje jos nuolat trūksta. Darbai, terminai, šeimos reikalai, telefonas, žinutės, planai niekur nedingsta, bet čia bent trumpam praranda savo svarbą. Atsiranda erdvės tylai, atokvėpiui, dėkingumui Dievui.

Tačiau dabar, žvelgdama į tuos aštuonerius metus, suprantu, kad ateiti į Bažnyčią ir priklausyti jos bendruomenei – ne visai tas pats. Mano atveju ribą tarp šių dviejų dalykų, regis, nubrėžė visai ne dvasinis išgyvenimas. Ją nubrėžė statybinės dulkės.

Po bažnyčios remonto mano vyras buvo pažadėjęs ateiti padėti ją sutvarkyti. Tačiau artėjant talkai prisiminėme vieną svarbią aplinkybę – jis alergiškas statybinėms dulkėms. Bet pažadas duotas, reikia tesėti. Taigi vietoje jo nuėjau aš. Viduje bažnyčia buvo padengta baltomis statybinėmis dulkėmis. Jų buvo pilna visur. Valėme, šveitėme, plovėme ir vėl plovėme, nes murzinas baltumas vis grįždavo. Nieko labai dvasingo: vanduo, skudurai, atsirandantis nuovargis ir būrys tik iš matymo pažįstamų žmonių. Tuo metu žinojau vos vieną kitą vardą. Vis dėlto tą dieną kažkas pasikeitė.

Šv. Ignacas Lojola mokė ieškoti Dievo visuose dalykuose – ne tik maldoje, bažnyčioje, bet ir kasdienybėje, net pačiuose paprasčiausiuose darbuose. Tąkart, šveisdama baltas dulkes nuo bažnyčios grindų, apie tai negalvojau. Bet dabar, žvelgdama atgal, suprantu, kad būtent tokios žemiškos, iš pažiūros nieko dvasingo neturinčios akimirkos kartais pakeičia daugiau nei bet kokia iškilminga patirtis. Iššveitusi dulkes, į bažnyčią pažvelgiau kitaip. Iki tol tai buvo tiesiog maldos vieta, į kurią ateidavau. Po tos dienos ji kažkaip tapo *mūsų* bažnyčia. Gal namais vieta tampa ne tuomet, kai joje tiesiog gerai jautiesi, o tuomet, kai pirmą kartą nuo jos grindų nuvalai dulkes? Vėliau tokių atradimų buvo dar ne vienas – Dievą galime rasti ten, kur nesitikime.

Sociologas Robertas Nisbetas yra rašęs, kad bendruomenę nuo paprasto žmonių buvimo kartu skiria emocinis artumas, moralinis įsipareigojimas ir jausmas, kad tavo dalyvavimas kažką iš tikrųjų reiškia. Man ši mintis padeda įvardinti ir savąją patirtį – narystę, tapatumą, įsipareigojimą. Bet krikščioniui duotas ir pažadas: „Kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten ir aš esu tarp jų“ (Mt 18, 20). Gal todėl bendruomenė mums nėra vien socialinis dalykas – susirenkame ne tik vieni dėl kitų, bet ir dėl To, kuris pažadėjo būti tarp mūsų.

Priklausymas bendruomenei nepastebimai pakeičia net kalbą. Iš pradžių sakai: jie organizuoja, jie kviečia, jie tvarko, jie rengia stovyklą, jie gieda. Paskui vieną dieną išgirsti save sakant *mes*. Sunku net pasakyti, kada tiksliai tas įvardis pasikeičia – tikriausiai todėl, kad bendruomenė augina ne vienu būdu. Per šiuos metus buvo rekolekcijų, piligriminių kelionių, ALFA kursų, adoracijų, rarotinių Mišių. Skirtingos patirtys, bet visos jos kažkaip išveda iš įprasto kasdienybės ritmo. Atsiranda laiko klausimams, kuriuos paprastai nustumiame į šalį, pokalbiams, kurių dažnai nepradedame, ir tylai, kurios šiuolaikiniame gyvenime kartais tenka sąmoningai ieškoti.

Tačiau priklausymas neapsiriboja tuo, ką bendruomenėje patiri pats. Tam tikru metu natūraliai atsiranda noras ir pačiam prie jos prisidėti. Man tas *mes* turbūt labiausiai sustiprėjo per savanorystę. Kai vien ateini, naudojiesi tuo, ką sukūrė kiti. Kai pradedi savanoriauti, atsiranda visai kitas santykis – pats tampi atsakingas už mažą bendro gyvenimo dalį. Per tuos metus teko skaityti skaitinius per Mišias, prisidėti prie šeimų stovyklų, būti komandoje organizuojant ALFA kursus ir „Kairos“ rekolekcijas, dalyvauti įvairiose kitose veiklose. Mano vyras bendruomenėje gieda šlovinimo giesmes. Veiklos labai skirtingos, bet jų principas tas pats: kiekvienas atsineša tai, ką moka ir gali, o iš daugybės nedidelių indėlių atsiranda dalykai, kurių pavieniui nesukurtume. Iki šiol prisimenu vieną gražiausių tokių patirčių.

Praeitą Velyknaktį Šv. Kazimiero bažnyčią turėjo papuošti daugiau nei tūkstantis baltų popierinių balandžių – profesionalios scenografės Birutės sumanyta instaliacija. Balandžius darė bažnyčios bendruomenės nariai ir Vilniaus jėzuitų gimnazijos moksleiviai. Vėliau reikėjo tą gražią viziją paversti tikrove. Velyknakčio išvakarėse balandžius kabinome. Ne kalnus maisto gaminome, o puošėme mūsų bažnyčią. Skaičiavau – tą vakarą teko užrišti mažiausiai 800 mazgelių. Darbas užtruko kone iki vidurnakčio. Kai žiūri į jau papuoštą bažnyčią, matai tūkstantį baltų balandžių. Nebematai atskirų žmonių, kurie juos karpė, lankstė, nešė, rišo, lipo, kabino. Nebematai ir tų 800 mazgelių. Bet be jų bendro vaizdo nebūtų.

Kartais pagalvoju, kad tai gana tikslus pačios bendruomenės

Konstantino Karašausko nuotr.

paveikslas. Kiekvienas ateiname su savo gyvenimu, rūpesčiais, gebėjimais, nuovargiu, netobulumu ir tuo nedideliu dalyku, kurį tąkart galime duoti. Vienas skaito. Kitas gieda. Trečias organizuoja stovyklą. Ketvirtas lanksto popierinį balandį. Penktas ateina padėti kabinti. O iš daugybės tokių mažų, dažniausiai niekieno nepastebimų, veiksmų atsiranda *mes*.

Per aštuonerius metus Šv. Kazimiero bažnyčioje sutikau žmonių, kurių kitomis aplinkybėmis galbūt niekada nebūčiau sutikusi. Įvairaus amžiaus, profesijų, charakterių, patirčių. Su vienais ilgai kalbiesi, su kitais tik pasisveikini. Vienus pažįsti gerai, kitų gal net nežinai vardo. Tačiau ilgainiui jie kažkokiu sunkiai nusakomu būdu tampa tavo gyvenimo dalimi. Man regis, tai viena svarbiausių bendruomenės savybių, ypač šiandien. Gyvename pasaulyje, kuriame esame įpratę rinktis. Renkamės, ką skaityti, su kuo bendrauti, ką įsileisti į savo socialinių tinklų burbulą. Čia algoritmai netgi pasirūpina, kad dažniau matytume tuos, kurie galvoja panašiai kaip mes. Natūraliai ir gyvenime linkstame prie žmonių, su kuriais lengva, patogu, kurie į mus panašūs. R. Nisbetas tokius ryšius vadino „patogumo sąjungomis“ – jie laikosi tol, kol patogu, ir subyra, kai nebepatogu. Anot jo, tikra bendruomenė yra kitokia – organiška, o ne sutartinė. Ji į tavo gyvenimą atveda žmonių, kurių pats gal ir nebūtum pasirinkęs. Ir siūlo ne juos „atsirinkti“, o mokytis būti kartu. Galbūt būtent todėl šiandien priklausymas krikščionių bendruomenei man reiškia daugiau nei dar vieną veiklą kalendoriuje ar vietą, į kurią sekmadienį reikia laiku ateiti. Čia galima melstis, galima išgerti kavos, išklausyti kitą ar pačiai būti išklausytai. O kartais galima tiesiog imtis darbo, kurio visai neplanavai.

Dėl to savanorystės nebelaikau vien pagalba Bažnyčiai. Ji keičia ir patį savanorį. Atsiranda patirtis, kad esi reikalingas, kad tavimi pasitiki, kad net mažas tavo darbas yra didesnio bendro dalyko dalis. Kartu atsiranda ir įsipareigojimas. Ne toks, kuris slegia. Tiesiog, kai tai yra mūsų, nebe taip lengva pasakyti: tegul padaro kas nors kitas. Čia man vėl norisi grįžti prie Nisbeto bendruomenės sampratos – narystės, tapatumo ir įsipareigojimo. Narystė – kai nebesijauti svečias. Tapatumas – kai *jie* tampa *mes*. O įsipareigojimas – kai, prireikus pagalbos, tiesiog ateini. Kartais organizuoti šeimų stovyklos. Kartais skaityti skaitinio. Kartais rišti 800 mazgelių. O kartais – nuvalyti baltų statybinių dulkių. Ir tik gerokai vėliau supranti, kad tą dieną buvo valomos ne vien bažnyčios grindys. Keitėsi santykis.

Per aštuonerius metus Šv. Kazimiero bažnyčia iš vietos, į kurią ateinu, pamažu tapo vieta, kuriai priklausau. O žmonės, kuriuos čia sutikau, tapo savais. Pamažu supratau, kad ir mane jie priėmė kaip savą. Man šiandien tai ir yra bendruomenė.

Barbora Kliučinskaitė

Pridėtinė misijos vertė

Šiemet aš, Barbora, ir dar trys Kauno jėzuitų gimnazijos mokiniai – Luknė, Aleksandras ir Rokas, lydimi sielovados koordinatorės Astos Krasauskaitės bei gimnazijos kapeliono t. Eugenijaus Markovo, SJ, dalyvavome *Magis* misijoje Afrikoje ir turėjome galimybę patirti ten gyvenančių žmonių meilę, dėkingumą bei begalinį pasitikėjimą Dievu.

Ši gimnazijos misija buvo jau dešimtoji (šeštoji – į Afriką), o mūsų tikslas – skleisti žinią apie Dievo gailestingumą. Prieš išvykdami į misiją palaikėme ryšį su Lenkisemo parapijoje Kenijoje ilgą laiką misionieriaujančiu t. Eugenijaus bičiuliu, Gvadalupės tėvų kongregacijos misionieriumi kun. Pedru Floresu ir sužinojome jo troškimą pastatyti čia dar vieną koplyčią, šį kartą skirtą Olchaniaro kaimelio bendruomenei.

Nepaisant pagrindinio tikslo – naujos koplyčios, pašvęstos Dievo Gailestingumui, atidarymo – mūsų veikla neapsiribojo jos išorės ir vidaus dailinimu. Šalimais veikė gana didelė bendruomenės mokykla, kurioje mums teko pabūti mokytojais pirmų-šeštų klasių mokiniams. Dažniausiai mokėme matematikos, kartais su jais piešdavome, vedėme tikybos pamokas ar muzikos užsiėmimus. Buvo gera paįvairinti vaikų dieną ir dalintis su jais savo žiniomis, matant jų troškimą daugiau sužinoti ir susipažinti su mumis.

Mokykloje ypač pastebimas didelis kontrastas tarp tenykščio gyvenimo ir Lietuvos: ne kiekvienas mokinys turi savo pieštuką, trintuką ar drožtuką; mokyklinė lenta – labai naudingas mokymosi įrankis, bet kreida rašyti ant jos – ribota; vaikai džiaugiasi turėdami uniformas, nes tai yra gražiausias ir geriausias drabužis, leidžiantis jiems neišsiskirti iš kitų savo menkomis galimybėmis. Kita vertus, skurdas pažadina ir kūrybiškumą, pvz., susimeistraujant kuprinę ar lėkštę pietums. Keletą kartų buvome mokykloje ir per pietų pertrauką, su vaikais žaidėme tinklinį, naudodami medžio šaką kaip tinklą ir iš plastikinių maišelių surištą guzą kaip kamuolį; didžiuliame dulkių debesyje žaidėme ir futbolą, neegzistuojant užribiams ir vartus žymint dviem mediniams strypams; dainavome, giedojome arba tiesiog šnekučiuodamiesi vaikščiojome susikabinę už rankų. Pietūs vaikams verdami ant laužo mokyklos kieme, kiekvienas, turintis lėkštutę, gauna po porciją giterio – vandenyje virto pupelių ir kukurūzų troškinio, kurį valgo rankomis. Suvokimas, kad tai greičiausiai sočiausias vaikų maistas per dieną, liūdina, bet tokia jų kasdienybė.

MAGIS

Be darbo įrengiant koplyčią ar mokykloje, turėjome galimybę apsilankyti ir Lenkisemo kaimo ligoninėje. Ten šiek tiek prisidėjome prie mažylių kasmėnesinio patikrinimo, juos sverdami ir matuodami ūgį bei registruodami besilaukiančias mamas į apsilankymų žurnalą. Tad pamatėme, kaip mamos rūpinasi savo vaikais, pabendrauti su jomis ne kalba, bet gestais ir šypsenomis, padėti pamiršti nerimą ir patirti šiek tiek džiaugsmo laukiant eilėje pas gydytoją, kuri vietos ligoninėje darbuojasi viena su slaugytoja.

Vakarais po pamokų leisdavome laiką su jaunimu iš Lenkisemo parapijos, ant dulkėto smėlio žaisdami krepšinį, šokinėdami per virvutę, eidami lenktynių ar tiesiog įsitraukdami į jų kasdienę rutiną. Pavyzdžiui, ten ne kiekvienas namų ūkis turi vandens, tad kas vakarą vaikai turėdavo atgabenti vandens nuo parapijoje įrengto gręžinio. Tai jų pareiga ir atsakomybė. Iki sutemų jie likdavo būti su mumis, o kai nusileisdavo saulė (apie 18–19 val.), bėgdavo

namo, po keletą kilometrų ridendami vandens statinaites.

Bet ir gyvendami itin skurdžiai, žmonės ten atrodo daug laimingesni nei mes. Nors koplyčia muzungų (svahilių kalba taip vadinami baltaodžiai) akimis atrodo kaip skardinis garažas ar sandėliukas, jiems tai yra gražiausias apylinkės pastatas, suburiantis didelę bendruomenę dalintis džiaugsmais ir vargais vienus su kitais bei su Dievu. Nors mokiniai ir valgo vis tą patį giterį, jie laimingi, kad apskritai turi maisto. Nors ir žaidžia krepšinį su vis išsileidžiančiu kiauru kamuoliu, džiaugiasi galėdami būti drauge su kitais.

Mes ten buvome pasitikti ir laukiami tarsi seni pažįstami. Kiekvienas sutiktas vaikas norėjo būti paglostytas, apkabintas, išklausytas, norėjo mus paliesti, palaikyti už rankos (gerai, kad turim dešimt pirštų, taip daugiau rankų galėjo įsikibti). Ta patirtis, kai matai link tavęs atbėgantį didelį būrį vaikų, spinduliuojančių meile, šiluma ir džiaugsmu, liks neužmirštama. Beje, dėmesio laukdavo ne tik vaikai, kurie gal gyvenime nebuvo matę kitos rasės žmonių, bet ir mamos, tyliai trokštančios, kad ateitum jų aplankyti darbo vietoje ar namuose, drauge išgertum arbatos, kuri ten yra dosnumo bei svetingumo ženklas, jei pasiseka – suvalgytum ir batono riekelę. Svarbiausia jiems yra tiesiog būti kartu, kad ir tyloje ar susikalbant vien gestais, šypsenomis bei keliais svahilių kalbos žodžiais – tai teikia nuoširdų, nesuvaidintą džiugesį.

Afrikoje mane žavėjo ir žmonių tikėjimo stiprumas, jų atviros širdys Dievo gerumui. Kartą Lenkisemo parapijos vaikams, norėdami juos užimti, atnešėme balto popieriaus ir spalvotų pieštukų. Daugumos lapuose atsirado užrašai: „I love God and my family“, „God is good“ ir greta – daug širdelių. O viena mergaitė paprašė manęs: „Draw me a love.“ Man tai įstrigo ilgam – vietoje, kurioje turbūt patyriau daugiausia meilės ir artumo, kur mokiausi mylėti, manęs paprašė nupiešti meilę.

Dar vienas kontrastingas Lietuvai momentas, žavėjęs tikėjimo gyvumu, buvo per šv. Mišias. Nors jos ten ir trunka dvigubai ilgiau dėl vertimo iš svahilių į masajų kalbą bei keleto mums neįprastų akcentų, buvo gražu stebėti dalyvaujančiųjų įsitraukimą. Visų pirma, per šv. Mišias ten įprasta šokti ir labai garsiai giedoti pritariant būgnui, aukos nešamos ne tik pinigais, bet ir pupelėmis ar miltais, per visuotinę maldą visi norintys garsiai išsako savo maldavimus, priėmus Komuniją vyksta padėkos šokis ir t. t. Gyvo tikėjimo ir pasitikėjimo Kristumi galima pasimokyti!

Gal sakysite, kad nereikia vykti į Afriką, idant padėtum kitiems, tą galima daryti ir čia. Vis dėlto patirtis Afrikoje jaunam žmogui duoda labai daug, leidžia save pažinti ir atrasti tai, ko dar nežinojai. Ši misija man atvėrė akis pažįstant Dievą ir jo kūriniją. Pirmiausia padėjo įsivertinti, kiek turiu progų džiaugtis, parodė, kokia begalinė gali būti meilė, kiek daug gali reikšti paprastas apsikabinimas ar palaikymas už rankos, kaip svarbu yra išklausyti ir išgirsti kitą.

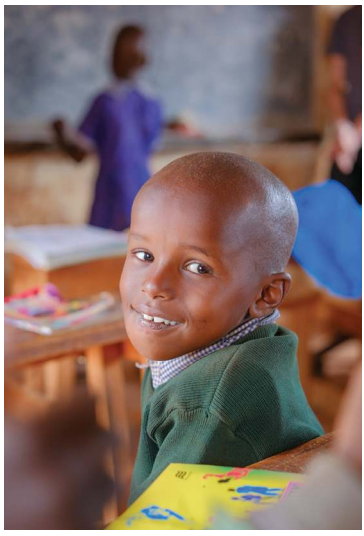

T. Eugenijaus Markovo, SJ, nuotraukos

Taip pat šis laikas mane išlaisvino – gyvenimas su šiek tiek mažiau higienos ir patogumų, besąlygiška vietos žmonių meilė ir dėmesys, nepaisant, ar buvau švari, ar purvina, pavargusi ar pailsėjusi – visada buvau priimta tokia, kokia esu. Tai padėjo išsivaduoti iš susikurtų rėmų, įgavau daugiau drąsos ir pasitikėjimo savo jėgomis, nes teko išbandyti save įvairiose darbo vietose, stengtis bendrauti, nors ir nesupratau kalbos. Iš tiesų šioje misijoje daugiau gavau, nei galėjau duoti, daugiau išmokau, nei galėjau išmokyti, buvau labiau mylima ir priimta, nei galėjau mylėti ir priimti. Džiaugiuosi, kad visa tai galėjau patirti ne viena, o komandoje su Lukne, Aleksandru, Roku – kaip ir aš, baigusiais vienuolika klasių, – bei su Asta ir t. Eugenijumi, kurie į *Magis* misiją vyko jau ne pirmą kartą.

Prieš misiją keletą mėnesių jai ruošėmės ir nors atrodė, kad jau šiek tiek pažįstame vienas kitą, misija buvo gera terpė atsiskleisti tikrosioms mūsų savybėms. Žavėjausi matydama kiekvieną tokį rūpestingą, atsakingą ir mylintį, mokantį prieiti prie vaikų, žaidžiantį su jais, įkvėptą veikti ir gyvenantį atvira širdimi. Buvo gera būti komandoje, mūsų tarpusavio ryšys augo ir stiprėjo, o po misijos jaučiuosi užmezgusi naujų bendryščių, kurios augina toliau. Tai irgi misijos dalis ir pridėtinė vertė.

Ši misija nebūtų įvykusi be visų, kurie prisidėjo savo auka ar malda, tad norisi padėkoti kiekvienam pagalvojusiam, prisiminusiam, aukojusiam. Ačiū Kauno jėzuitų gimnazijos ir Kauno Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčios bendruomenėms bei kitiems mūsų rėmėjams už aukas ir maldas, kurios lydėjo mūsų misiją iki pabaigos. Užtikrinu, kad Olchaniaro kaimelio žmonės prisimins jus savo maldose dar ilgai!

Džiaugiamės ir dėkojame

Ses. Edita Šicaitė, SSC,
Vilniaus jėzuitų gimnazijos direktorė

Kiemas yra vieta, kur susirenkama žaisti gyvenimą. Išbandyti, kaip veikia susitarimai, sutikti ir susitikti kitą, patirti atsitiktinumą, patikrinti pasirinkimus, kartais laimėti, kartais ir pralaimėti. Kiemas tampa mažu gyvenimo modeliu, kuriame augantis žmogus pirmą kartą mokosi būti tarp kitų žmonių. Kiemas – vaikystės ir jaunystės erdvė, augimo ir brendimo vieta, bendruomenės simbolis, riba tarp pasaulių – savo ir svetimo, prisiminimų vieta, jungianti kartas. Mokyklos kiemas – gyvos gyvybės šulinys. Vakare gali priminti ir sekamų pasakų šilumos jaukumą, dvelkiantį stebuklo kvapu.

Augusto Didžgalvio ir Pauliaus Narušio nuotraukos

Jubiliejiniais 30-aisiais Vilniaus jėzuitų gimnazijos atkūrimo metais kiemas apsivilko nauju rūbu, kad įkvėptų bendruomenę skonėtis gyvenimu kaip žaidimu. Lauko erdvė sutvarkyta ir pritaikyta šiuolaikiniams poreikiams – su poilsio, žaliosiomis zonomis, aktyviai veiklai per pertraukas ir po pamokų. 2027 metais bus įrengtas amfiteatras bei stoginė dviračiams ir paspirtukams. Idėjų generavimas, projektavimas, lėšų kaupimas ir įgyvendinimas truko ilgiau nei šešerius metus. 2026 metų rugsėjo 11-ąją, arba 31-ąjį atkurtosios gimnazijos gimtadienį, kiemas pašventintas.

Ačiū gimnazijos bendruomenės nariams ir geradariams Lietuvoje bei JAV už profesinę ir finansinę paramą svajonę paverčiant regima tikrove.

AČIŪ, KAD GALIME ČIA ŽAISTI GYVENIMĄ – RYŠKŲ, SPALVOTĄ IR GYVĄ!

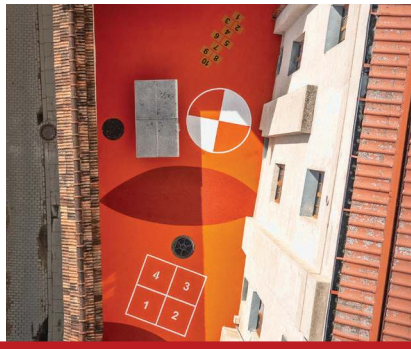

KIEKVIENA, NORS IR MAŽIAUSIA, JŪSŲ AUKA YRA LABAI SVARBI!

Lietuvos jėzuitų provincija
Didžioji g. 34, LT-01128 Vilnius
Juridinio asmens kodas 191893936
AB SEB banko kodas: 70440, BIC (SWIFT) – CBVILT2X
Sąsk. nr. LT34 7044 0600 0112 3231
Telefonas pasiteirauti +370 685 31512

AČIŪ!

Jėzuitai 2026 3 (16)

Išeina tris kartus per metus

Leidžia VšĮ Jėzuitų ekonomo tarnyba
Didžioji g. 34, LT-01128 Vilnius

Vyr. redaktorius
Vidmantas Šimkūnas, SJ

Redaktorė
Jūratė Grabytė

Dailininkė
Jūratė Karašauskienė

Stilistė
Eglė Gudavičienė

Tiražas – 1 tūkst. egz.

ISSN 2783-6150
eISSN 2783-719X

9 772783 615009

www.jezuitai.lt